

MI LESZ VELED, EMBERKE?

Hans Fallada

Kleiner Mann - was nun?
című regénye alapján írta:

Hilda Hellwig

Fordította: Kúnos László

ELSŐ KÉP

1. jelenet

A Mörschel család nappalija, közepes méretű szoba, egyben ebédlő is. Berendezése olyan, mint a régi munkáslakásoké, melyeket lakói ritkán tudnak felújítani: kopott, színtelen és szegényes. Az ablak mellett ajtó nyílik a kicsi és piszkos konyhába. A bal oldali ajtó a hálósobába vezet, a jobb oldali az előszobába. Az asztal vacsorára van terítve, a konyhából a nyitott ajtón át sistergés hallatszik be.

Angyalka jön be, fiatal, szőke lány, munkásszülők gyereke, mögötte pedig Pinneberg, a fiatal, szőke, csinos könyvelő. A helyzet mindkettőjüket feszélyezi, a lány kezénél fogva húzza a fiút.

ANGYALKA Gyere csak, gyere! Ne félj, a muter nem harapja le a fejed.

PINNEBERG *(kihúzza magát)* Jó, jó, hát nem is erről van szó.

ANGYALKA *(bekukkant a konyha nyitott ajtaján, és szinte megkönnyebbülten mondja)* Nincs itt. Biztosan kiment, hogy hozzon még valamit a vacsorához.

PINNEBERG *(még jobban fellelégezve)* Nem baj, ráérek.

ANGYALKA Hát tessék, ez az otthonunk!

PINNEBERG Tehát ez az!

ANGYALKA Ne várj túl sokat a családomtól...

PINNEBERG Gondolod, nem örülnek majd, ha meghallják, hogy te meg én...?

ANGYALKA *(ragyogva a boldogságtól)* Hogy te meg én...! El se merem hinni, hogy elveszel feleségül! *(a fiú nyakába borul)*

PINNEBERG Hát persze, hogy elveszlek... méghozzá amilyen gyorsan csak lehet.

ANGYALKA De nem kell mindenáron elvenned. Boldogulok egyedül is... persze az a legjobb, ha van apja a kis lurkónak!

PINNEBERG Bár... még az is lehet, hogy az orvos tévedett.

ANGYALKA Nem hiszem. Ez most már így van.

PINNEBERG De előfordulhat, hogy téved... *(Angyalka a fejét rázza)* Volt képe tizenöt márkát elkért azért a kis vizsgálatért... a száznyolcvanból, amit egy hónapban keresek. A rabló!

ANGYALKA Ennek ennyi az ára!

PINNEBERG De kihúzni minket a bajból... azt persze nem akart! Még képes volt azt mondani nekem: „hiszen maga egész szépen keres!”... emlékszel?

ANGYALKA *(csendes elégedettséggel)* Azt is mondta, hogy biztos benne, hogy örülni fogunk a gyerekeknek, ha megszel!

PINNEBERG Ő könnyen beszél!

ANGYALKA Nyugodj meg, majd csak boldogulunk valahogy!

PINNEBERG Na persze, valahogy biztosan...

ANGYALKA *(nevet)* Na hát... tudod, milyen zavarba jöttem, amikor a nővér megkérdezte a nevemet...?

PINNEBERG *(ő is nevet)* De kívágtad magad! Neve? Angela Pinneberg! Leánykori neve? Angela Mörschel! És közben a szemed se rebbent.

ANGYALKA Most már nemsokára így is lesz!

PINNEBERG Igen.

(Mörschelné, Angyalka anyja a külső konyhaajtón át bejön a konyhába. Idősebb, nyers modorú munkásasszony. Nem veszi észre, hogy a szobában van valaki. Angyalka és Pinneberg önkéntelenül is megszeppen)

ANGYALKA *(suttog)* Jön a muter!

(Pinneberg kihúzza magát, és azt teszi, mint mindig, amikor ideges vagy zavarban van: gépies mozdulattal megigazítja gallérját és nyakkendőjét.)

ANGYALKA Most már nincs visszaút!

PINNEBERG Nincs! Tudom!

ANGYALKA Félsz?

PINNEBERG *(jól látszik rajta, hogy fél)* Én? *(gépiesen megigazítja a gallérját és a nyakkendőjét)* Dehogy félek!

ANGYALKA *(Pinneberg kezét fogva elindul a konyhaajtó felé, fennhangon mondja:)* Mama!

MÖRSCHELNÉ *(a konyhából)* Na végre! Csakhogy hazajöttél!

ANGYALKA Nem vagyok egyedül... gyere be egy kicsit, mama!

(Mörschelné bejön, kezében hosszúnyelű villa. Barna ruha, és nagy, nem teljesen tiszta kötény van rajta)

ANGYALKA Szóval... mama... ez itt a vőlegényem, Johannes Pinneberg Ducherowból. Összeházasodunk.

MÖRSCHELNÉ *(dühösen)* Na ne mondd! Szaladj le a pincébe, és hozz föl egy kis szenet! De most rögtön! Elalszik a tüzem.

ANGYALKA *(továbbra is lelkesen)* Ez igaz, mama, tényleg el akar venni!

MÖRSCHELNÉ Na, igyekezz, hozd azt a szenet, te lány!

ANGYALKA Mama...!

MÖRSCHELNÉ Még mindig itt vagy? Akarsz egy nyaklevest?

ANGYALKA *(megszorítja Pinneberg kezét, kimegy a konyhába, felkap egy kosarat, és igyekszik jókedvű maradni)* Mindjárt jövök. *(kimegy a konyhaajtón)*

(Mörschelné gyanakvó tekintettel méregeti Pinneberget, aki idegesen igazgatja gallérját és nyakkendőjét, és úgy érzi, itt az ideje, hogy mondjon valamit)

PINNEBERG Igen... szóval Angyalka meg én...

MÖRSCHÉLNÉ *(teljesen előnti a méreg, nekiront Pinnebergnek a villával, és szinte ordít)* Na, még szép, hogy bevallja. De ha szégyenbe meri hozni az én Angélámat... ha ilyen elvetemült...

PINNEBERG *(egészen a falig hátrál az asszony elől, hebegve mondja)* Na... de... hát... egybekelünk...

MÖRSCHÉLNÉ Na ne mondja! Azt hiszi, nem tudom, mi van Angélával? Hetek óta várom már, hogy mondjon valamit, de ő nem szól egy szót se! Majd csak idehozza azt a férfit, gondoltam. De hiába vártam... *(meg kell állnia, hogy mély levegőt vehessen)* Az én Angélám jólnevelt lány, ezt maga is tudja! Nem arra való, hogy egy ilyen magafajta alak megbecstelenítse! Jólelkű, szelíd lány. Soha egy rossz szó nem hagyja el a száját. És maga szégyenbe akarja hozni?

PINNEBERG *(megszeppenve)* Dehogyan akarom...

MÖRSCHÉLNÉ *(továbbra is dühöngve)* De igen! Ezt tette vele! Elcsábította ezt a szegény lányt! Hogy merészelte!

PINNEBERG *(szelíden)* Fiatalok vagyunk!

MÖRSCHÉLNÉ *(gúnyosan utánozza)* Fiatalok! Nem fér a fejembe, hogy tudta behálózni az én kis Angélámat! A férfiak disznók! Mind egy szálig! Disznók! Pfúj!

PINNEBERG De mi összeházasodunk, amint beszerezzük a szükséges okmányokat!

MÖRSCHÉLNÉ *(békésebben, de még mindig barátságtalanul)* Maga mit csinál? Egyáltalán, el tud tartani egy feleséget?

PINNEBERG Könyvelő vagyok egy terménykereskedelmi cégnél.

MÖRSCHÉLNÉ Szóval irodista. És mennyit keres?

PINNEBERG 180 márkát.

MÖRSCHÉLNÉ *(hirtelen újra méregbe gurul)* Nehogy azt higgye, hogy ez a lány innen bármit is magával vihet! Tőlünk nem kap semmit! Semmit!

PINNEBERG Nincs is rá szükség.

MÖRSCHÉLNÉ Persze magának sincs semmiye, ugye? Aki ilyen finom ruhákban szaladgál, az nem tud sokat félretenni!

(Angyalka hátulról bejön a konyhába, és lerakja a szenes kosarat. Aztán bejön a szobába. Nagyon jókedvű.)

ANGYALKA Már itt is vagyok! Maradt még belőled valami, egyetlenem? Mama gyorsan begurul, és akkor egy-kettőre leharapja a fejed.

MÖRSCHÉLNÉ Neked csak ne legyen ilyen nagy a szád, gyermekem. Megkapod még a magadét, ha apád hazajön.

ANGYALKA Valami nagyon sistereg már a konyhában.

MÖRSCHÉLNÉ Szent ég! A zsír!

ANGYALKA Megkérdezted a vőlegényemet, hogy szereti-e a krumplis lepényt, és hogy volna-e kedve velünk vacsorázni?

MÖRSCHELNÉ Szörnyű bűdös lett itt a szobában! Apád dühöngeni fog. Maradjatok itt De nehogy megpróbáljátok bezárni az ajtót! Időnként benézek, hogy nem csináltok-e valami butaságot! *(kimegy, és behúzza maga után az ajtót)*

2. jelenet

ANGYALKA *(zavarban van)* Tudod, a muter egyszerű munkásasszony. Kicsit durván beszél, de jó szíve van.

PINNEBERG De nem buta az anyád. Mindent tud. Azt is, amit az orvos, akinél voltunk!

ANGYALKA Persze, hogy tudja. A muter mindent tud. De azt hiszem, tetszel neki.

PINNEBERG Gondolod? Nekem nem tűnt fel!

ANGYALKA Ilyen a természete. Folyton csapkod és ordibál. Ha egyszer abbahagyná, azt hinném, hogy beteg.

PINNEBERG *(kis szünet után, elgondolkodva)* Gyűrűt is kell vennünk.

ANGYALKA *(lelkesen)* De még mennyire! Neked melyik tetszik jobban, a fényes vagy a matt?

PINNEBERG A matt.

ANGYALKA Nekem is! Nekem is! Na hát, egyezik az ízlésünk. Ez csodálatos...! Mit gondolsz, mibe kerül egy ilyen gyűrű?

PINNEBERG Nem tudom pontosan. Talán 30 márkába.

ANGYALKA Aú! Ilyen sokba?

PINNEBERG Ha aranyból van, akkor igen.

ANGYALKA Márpedig aranyból kell lennie! Mindjárt mértéket is vehetünk. *(odamegy a fiúhoz, ölébe ül, és méricskélteni kezdi az ujjait. Pinneberg magához húzza, csókolja, ölelgeti)*

MÖRSCHELNÉ *(dörömböl a konyhaajtón, és bekiabál)* Vigyázz, te! Jön az apád.

ANGYALKA *(gyorsan kibontakozik az ölelésből)* Félrecsúszott a gallérod... milyen a hajam, nem kócos?

PINNEBERG Milyen... milyen ember az apád?

ANGYALKA *(nevet)* De nem mindegy? Hiszen engem veszel el. Senki mást!

(Pinneberg gépiesen megigazítja a gallérját és nyakkendőjét, és kihúzza magát.)

Mörschel bejön. Nagy darab, széles vállú férfi, egyszerű inget visel, gallér és nyakkendő nincs rajta. Arcszíne sárgás, szeme apró és kifejezéstelen. Őszülő, lelógó bajusza eltakarja a száját. Szociáldemokrata újságot tart a kezében.)

MÖRSCHEL Jó napot, jó napot! ... Muter, mi ez a bűz? ... Szóval maga az a királyfi, aki feleségül veszi Angélát? Örvendek. Üljön le! Egyébként még meg-gondolhatja magát, még nem késő!

PINNEBERG Hogyan?

MÖRSCHER Hagyjuk. Majd meglátjuk, mi lesz. Na, már itt is van a muter a vacsorával.

MÖRSCHELNÉ *(bejön a konyhából, kezében repedt cseréptál. Mind leülnek az asztalhoz)*
Tessék, mindenki vegyen magának! Már megint miért nincs itt az a fiú? Nem tudja megtanulni, mikor eszünk?

MÖRSCHER Túlórázik! *(egyik szemét összehúzva Pinneberghez fordul)* Ezt bizonyára magával is gyakran előfordul, fiatalember.

PINNEBERG Igen, elég gyakran.

MÖRSCHER De persze nem kap érte semmit, ugye?

PINNEBERG Nem. A főnököm, Kleinholz úr azt szokta mondani, hogy...

MÖRSCHER Nekem ne mesélje el, hogy a munkaadója mit szokott mondani! Ismerjük mi a munkaadókat! De csak van valami megállapodásuk maguknak is?

PINNEBERG Igen, azt hiszem van...

MÖRSCHER Azt hiszi! Természetesen van megállapodásuk, és abban le van írva, hogy a túlórát meg kell fizetni! Mit kezdjek egy olyan vővel, akinek nem fizetik meg, ha túlórázik? Miért nincs maguknak, aktakukacoknak, rendes szervezetük?

PINNEBERG Van! És én tagja is vagyok a szakszervezetünknek.

MÖRSCHER *(vigorogva, csücsörítve)* Nocsak! Nocsak!

PINNEBERG Nemcsak a pénz a fontos! Én például...

MÖRSCHER *(vigorogva)* Nem? Maga, például, ha jól értem, előleget vett fel a mi Angélánknál, és ez még nagyon sokba fog kerülni magának!

PINNEBERG Én? Miféle előleget?

MÖRSCHELNÉ *(közbeszól)* Na, most már elég legyen ebből, papa. Nem neked kell megfizetned!

(Az előszobaajtó becsapódik. Nehéz lépések hallatszanak be.)

ANGYALKA Ez Karl.

3. jelenet

(Karl jön be az előszobából. Fiatal munkás, még sárgább és beesettebb az arca, mint az apjáé. Nem köszön, ügyet sem vet Pinnebergre, leveti a kabátját, mellényét, ingét - gallért és nyakkendőt ő sem hord -, és kimegy a konyhába, ahonnan ezután behallatszik a falikút vizének csorgása. Pinneberg tátott szájjal bámul utána.)

MÖRSCHELNÉ *(kikiabál)* Hagyd most a mosakodást, Karl, és gyere, ülj le közénk, és egyél.

KARL *(visszajön, felhúzza az ingét, leveti magát az üres székre, és rögtön talál is magának. Végül megszólal)* Ez meg kicsoda? Mi történt, hogy sör van?

MÖRSCHELNÉ Ez Angéla vőlegénye... nemsokára összeházasodnak.

KARL Na, végre fogott magának valakit. Persze valami finom urat. A proli nem jó neki!

MÖRSCHEL Ezt mondom én is. Mit kezdjünk egy ilyen burzsujjal?

KARL *(gúnyosan utánozza apját)* Ezt mondom én is! Az én szememben még egy burzsuj is többet ér, mint egy ilyen szociáldemokrata, mint te!

MÖRSCHEL *(dühösen)* Fogd be a szád, fafejű kommunista!

KARL Szocdem!

MÖRSCHELNÉ Mit fecsegsz itt össze-vissza! Inkább a kosztpénzt adnád ide.

KARL Milyen pénzt? Én fizetek legtöbbet az egész családban. Egy hónap alatt annyit adok haza, mint ők együtt egy félév alatt. A tulajdon kenyeremen hizlalom itt a szocdemeket.

MÖRSCHEL A vacsorának ezennel vége. Egészségünkre! Aki későn jön, annak egyedül kell ennie!

(Mindenki feláll, csak Karl marad ülve, és eszik mohón tovább. Aztán Karl kiveszi a krumplis lepény maradékát a tálból, és beleteszi egy darab újságpapírba, amit a zsebéből húz ki.)

KARL Nem zavarom tovább az úri társaságot. *(felveszi a mellényét és kabátját)* Megyek az alapszervezet gyűlésére. Jövök, amikor jövök. Agyő mindenkinek! *(kimegy)*

MÖRSCHEL Hülye kommunista! Bemegyek, ledőlök kicsit, belenézek az újságba. *(bemegy a hálósobába)*

MÖRSCHELNÉ Megyek, elmosogatok.

ANGYALKA Ne segítsek?

MÖRSCHELNÉ Nem, maradj csak itt, és érezd egy kicsit jól magad. Nem mindennap van nálunk ilyen nagy eljegyzési vacsora! *(tálcára szedi az edényeket, kinyitja az ablakot, és kimegy a konyhába)*

MÖRSCHEL Mutter!

4. jelenet

(Miután Mörschelné kimegy, Angyalka leül Pinneberg mellé az ablakhoz. Sötétedik. Egy-egy halvány csillag jelenik meg a háztetők felett, a távolban egy rádióból szentimentális zene szól. Egy darabig csendben ülnek, majd Pinneberg megfogja Angyalka kezét.)

PINNEBERG Te... azt szeretném, ha szép otthonunk lenne... fehér függönyök, tisztaság...

ANGYALKA Értem. Értem. Elviselhetetlen, ahogy ebben a lyukban élünk.

PINNEBERG Nem erről van szó.

ANGYALKA Dehogynem. Legyünk csak egészen őszinték. Elviselhetetlen, ahogy mi élünk. A fater és Karl állandóan marakodik, és apa a muterrel sem jön ki. Az egész kibíratatlan, úgy, ahogy van. És mindennek én iszom meg a levét. Miután hazajövök az üzletből, ki kell szolgálnom a fatert és Karl, aztán kezdek varrni meg zoknit stoppolni. De szívesen csinálnám én, ha legalább megköszönnék. Nem is sejtöd, mennyire hálás vagyok neked, hogy elviszel innen, én csak veled érzem jól magam.

PINNEBERG *(magához húzza Angyalkát)* Ó, Angyalkám, milyen csodálatos vagy!

ANGYALKA Nem, egyáltalán nem vagyok az. Itthon nem tanultam semmit. Nem tudok főzni.

PINNEBERG Ó, Angyalkám!

ANGYALKA Nem baj?

PINNEBERG Nem.

ANGYALKA Mi soha nem fogunk veszekedni egymással. Szépen fogunk élni, kettesben... meg a lurkóval.

PINNEBERG És ha lány lesz?

ANGYALKA Fiú lesz, érzem!

PINNEBERG Milyen szép este van ma!

ANGYALKA Nagyon szép!

(Néznek ki az ablakon. A csillagok most már fényesebben ragyognak az égen, a zene is kicsit erősebben hallatszik.)

PINNEBERG Veszünk majd rádiót is?

ANGYALKA Igen! Akkor nem érzem majd olyan szörnyen egyedül magam, amikor dolgozol. De talán nem ezzel kellene kezdeni, annyi mindent kell majd vennünk!

PINNEBERG Igen.

(Csend)

ANGYALKA Te... szeretnék kérdezni valamit. De nem haragudhatsz meg érte!

PINNEBERG Nem fogok haragudni. Mi az?

ANGYALKA Van félretett pénzed?

PINNEBERG Van egy kicsi... És neked?

ANGYALKA Nagyon kevés... 130 márka.

PINNEBERG Nekem 470 van.

ANGYALKA *(elragadtatva)* Egyetlenem! Hát ez összesen 600 márka! Rengeteg pénz!

PINNEBERG De ezt nem szabad elköltenünk. Ez a tartalék.

ANGYALKA Na persze.

PINNEBERG A havi 180 márkából kell megélnünk, és ha bútorozott szobát bérelünk Ducherowban, ki is jövünk belőle.

ANGYALKA Persze, hogy kijövünk! Számoljuk csak ki!

PINNEBERG Először is van az adó, a biztosítás, a betegsegélyező és a szakszervezet. Erre összesen 22.60 megy el.

ANGYALKA Akkor marad 157 márka. Mennyit kell fizetni a szobáért?

PINNEBERG Hát, körülbelül 40 márkát.

ANGYALKA Számoljunk 45-tel. Akkor marad még 112 márkánk és 40 pfennigünk. A muter szerint 1.50-nel kell számolni naponta és személyenként. Ez összesen 90 márka egy hónapban. Akkor már csak 22 márkánk és 40 pfennigünk marad.

PINNEBERG *(gondterhelten)* Csak?

ANGYALKA És még nem számoltuk a fűtést, gázt, világítást... se a ruhát... se a mosást... se a cipőt... és néha a lakásba is kell ezt-azt venni!

PINNEBERG És egyszer-kétszer jó lenne elmenni moziba, és én néha elszívnék egy cigarettát is...

ANGYALKA *(kis szünet után)* Egyedül az étkezésen spórolhatunk, de nem többet, mint 10 márkát. *(újabb szünet után, óvatosan)* Neked mindig gallért kell viselned?

PINNEBERG *(mereven és határozottan)* Mindig! A főnököm megköveteli. Az ingmosás 60 pfennig, a gallér 10.

ANGYALKA Az 5 márka havonta! Szörnyű, hogy minden milyen sokba kerül! *(újabb szünet; amikor újra megszólal, önkéntelenül halkabbra fogja hangját)* Még 10 márkát elvehetünk a koszt pénzéből, de 70 alá semmiképp nem mehetünk.

PINNEBERG Szeretném tudni, mások ezt hogy csinálják.

ANGYALKA Én is. Másoknak még ennyijük sincs. Számoljuk ki még egyszer az egészet előlről.

PINNEBERG Akkor is csak ennyi lesz a vége...

ANGYALKA Hát igen. *(szünet)* Mondd... a te mamáddal mi van? Soha nem beszélsz róla.

PINNEBERG *(kurtán)* Nincs mit beszélni róla. Még levelet sem írok neki soha.

ANGYALKA Aha... értem!

(Még jobban besötétedik)

PINNEBERG *(szünet után)* A hajvágás is 80 pfennig.

ANGYALKA Most már hagyjuk. Ha mások kijönnek ennyi pénzből, nekünk is menni fog. Menni fog, meglátod! Te...! Elfeledkeztünk a kis lurkóról! Hiszen ő is pénzbe kerül!

PINNEBERG *(igyekszik megőrizni nyugalmát)* Ugyan már! Mibe kerülhet egy ilyen kis töpörtyű? Az első években biztosan nem sokba!

ANGYALKA *(kétkedve)* Hát... nem tudom...

MÖRSCHÉLNÉ *(benyit a konyhából, bevilágít a lámpa fénye)* Mi van, még mindig itt üldögéltek? Apád már biztosan alszik, és most már én is megyek lefeküdni.

PINNEBERG *(órájára néz)* Nahát, milyen késő van! Elment az utolsó vonatom Ducherowba.

MÖRSCHÉLNÉ *(nyugodt, derűs humorral)* Vidd csak be magadhoz, Angéla. Most már úgylis mindegy.

(Leoltja a konyhában a lámpát, átmegy a színen, be a hálósobába, ahonnan az ajtó nyitásakor kihallatszik a férj horkolása. Angyalka és Pinneberg feszengve néz egymásra.)

PINNEBERG Itt, a szüleidnél? Ez talán mégsem járja.

ANGYALKA *(csuklik a nevetéstől)* Karlnek igaza van, mégiscsak úrigyerek vagy te!

PINNEBERG Dehogyan vagyok úrigyerek! De...

ANGYALKA Persze eltölthetjük az éjszakát itt is, ezen a két kemény széken... vagy ha akarod, egyedül is itt maradhatsz...

PINNEBERG *(már bánja, amit mondott)* Nem, nem, természetesen menjünk csak be hozzád!

ANGYALKA De ha egyszer nem akarsz!

PINNEBERG Hülye vagyok... istenem, de hülye vagyok!

ANGYALKA Rám is ezt szokták mondani, úgyhogy jól összeillünk.

PINNEBERG *(átöleli Angyalkát, és elindulnak a lány szobája felé)* Majd mindjárt kiderül!

Függöny

MÁSODIK KÉP

1. jelenet

Özveggy Scharrenhöferrné keskeny és hosszú padlósszobája Ducherowban. A szoba tele van zsúfolva az egykori nagyobb lakás kárpitozott, török stílusú, rojtokkal díszített bútoraival, diófa kisasztalokkal, spanyolfalakkal, tükrökkel, virágállványokkal, vitrinekkel, stb. A szoba végében dupla ágy áll, melyet vékony acéldrótból készült, ritkás rácszat vesz körül, olyan, amelyet a régimódi fogadókban kerti lugasok elkerítésére szoktak használni. A drótbaldachin behajlik az ágyak fölé, s rácszatát itt-ott kifakult, piszkos papírvirágok díszítik, legfelül pedig mérgeszöld papírrózsákból készült, csillag alakú díszfonat koronázza. A székek és pamlagok támláit négyzet alakú, fehér csipkék ékesítik.

Pinneberg jön be, fején olcsó szalmakalap, utána Angyalka és egy sofőr, aki egy pántos kosarat, egy nagy kartondobozt és egy öreg koffert cipel be magával.

PINNEBERG *(észreveszi Angyalka levertségét, gépiesen megigazítja a nyakkendőjét, kihúzza magát)* Szóval, ez a leendő otthonunk. Mit szólsz hozzá? Ennyire szörnyűnek találsz?

ANGYALKA *(látja, hogy Pinnebergnek ez rosszul esik)* Nem, nem.

PINNEBERG Amikor kivettem ezt a szobát, nem tudtam alaposan körülnézni... *(Angyalka lerázza a port az egyik papírvirágról)* Persze kicsit poros...

ANGYALKA Ez neked „kicsit”?

PINNEBERG Angyalkám! Nem tudtam ennél jobbat találni!

ANGYALKA Én majd találok valamit, ne félj. Itt mikor lehet felmondani?

PINNEBERG Nem tudtam, hogy ilyen nagy igényeid vannak. Szeptember harmincadikán.

ANGYALKA Az még hat hét!

PINNEBERG Nincs más választásunk. Itt kell maradnunk egy ideig.

ANGYALKA Nem! Itt nem maradhatunk!

PINNEBERG Nem ismerlek rád! Mielőtt összeházasodtunk, azt hittem, sokkal szerényebb vagy!

ANGYALKA *(nevet, és átöleli Pinneberget)* Én egyáltalán nem vagyok szerény. Persze, hogy egészen más vagyok, mint gondoltad! Tulajdonképpen nem is olyan rossz ez... csak első látásra kicsit ijesztő... tudod... és megtévesztő... Jó, hogy megtaláltad ezt a helyet, Hannes... köszönöm! *(megcsókolja)*

PINNEBERG Igyekeztem... és Ducherow voltaképpen egészen kellemes hely.

ANGYALKA Sajnos, nem sokat láttam belőle, mert ragaszkodtál hozzá, hogy az autó teteje csukva legyen. Micsoda ötlet, ilyen szép időben!

PINNEBERG Itt ez a szokás.

ANGYALKA Ugyan már! Amíg elmentél a csomagunkért, megkérdeztem a sofőrt, és azt mondta, hogy kifejezetten a te kérésedre húzta fel a tetőt. És egyáltalán, miért kellett autóval jönnünk? Ezt a kis utat gyalog is megtehattük volna.

PINNEBERG Gondoltam, mégis most házasodtunk, meg úgyis vonattal jöttünk...

ANGYALKA Spórolnunk kell, egyetlenem!

PINNEBERG Na persze... de azért éppenséggel dicsekednünk sem kell azzal, hogy épp most házasodtunk össze... legjobb volna, ha úgy tennénk, mintha csak ismerősök volnánk...

ANGYALKA Most, hogy törvényes házasok vagyunk?

PINNEBERG Csak az emberek miatt, tudod. Mit gondolnának rólunk? Hiszen nem értesítettünk senkit.

ANGYALKA Na igen, de nemsokára egy kicsi gyerek úgyis értesíti őket a fejleményekről, és akkor mit fognak gondolni rólunk?

PINNEBERG Tudom, hogy nem érted, de ez a helyi viszonyok miatt van így Ducherowban. Majd egyszer máskor elmagyarázom...

ANGYALKA *(felemeli gyűrűs ujját)* Azt nehéz lesz elhíttetni az emberekkel, hogy futó ismerősök vagyunk. Itt a gyűrű...

PINNEBERG *(feszengve)* Hát persze!

ANGYALKA *(büszkén)* Milyen szép! Egyáltalán nem látszik rajta, hogy nem arany!

PINNEBERG Azért még nem kell mindenkinek az orra alá dörgölni!

ANGYALKA Te nem is dörgölsz, az biztos!

PINNEBERG *(találva érzi magát)* Hogy érted ezt?

ANGYALKA Egész idő alatt a zsebedben tartottad a kezéd, pedig máskor nem szoktad.

PINNEBERG Észre se vettem.

ANGYALKA De én igen. A sofőrnek is a bal kezedet nyújtottad.

PINNEBERG Tényleg?

ANGYALKA Nem akartad, hogy lássa, hogy gyűrű van az ujjadon?

PINNEBERG Ugyan, hova gondolsz!

ANGYALKA Szép kis história, mondhatom! *(lehuppan az egyik rozoga diványra)*

PINNEBERG Jaj istenem, vigyázz arra a kanapéra! Az öregasszony nagyon félti a rozoga bútorait.

ANGYALKA Ezt se szabad? Nem ugrálhatok, mikor kedvem tartja?

PINNEBERG Csillapodj már! Megígértem neki, hogy mindig óvatosan fogunk ráülni! Ne felejtse el, hogy te most már férjes asszony vagy, Angyalkám! És azt az órát ott az üvegbúra alatt nem szabad felhúznunk, azt ő saját kezűleg fogja mindig felhúzni.

ANGYALKA Itt, minálunk?

PINNEBERG Mert valami baja van és nem üt rendesen. Az öregasszonynak, akitől a szobát béreljük valamikor nagy házuk volt, amikor még élt a férje és volt sok pénzük. Egyébként egy finom, idős hölgy, csak nagyon megviselte, hogy ennyire megváltoztak a körülményei. Néha úgy sír mint a záporosó!

ANGYALKA Szóval kicsit „dilis”?

PINNEBERG Ilyet nem illik mondani.

ANGYALKA De az! *(feláll, és energikusan leszedi a horgolt terítőket a székekről és pamlagokról)*

PINNEBERG Mit csinálsz?

ANGYALKA Megfogod a csodálatos órát, átmegyünk az özvegyhez, és bejelentjük a felmondásunkat!

PINNEBERG Na de hát ezt... csak úgy...

ANGYALKA *(nagyon energikusan)* Csak csináld, amit mondok! Tessék! *(kezébe nyomja az órát)* Így ni! Már indulhatunk is. Egy, kettő...

(az ajtóhoz masíroznak, de ekkor valaki kopogtat. Önkéntelenül megtorpannak)

PINNEBERG Mi volt ez?

ANGYALKA Kopogtak.

PINNEBERG Valaki megtudta, hogy itt vagyunk?

ANGYALKA Miért, az olyan nagy baj volna? Lehet, hogy a cégednél valakinek a fülébe jutott, hogy ma nősültél, és idejön felköszönteni.

PINNEBERG *(egészen megdermed erre a gondolatra)* Nem, nem, én nem vagyok itt!!

ANGYALKA Le ne ejtsd már azt az órát! *(megint kopognak)* Mi van veled?

PINNEBERG Nem nyitunk ajtót!

ANGYALKA Dehogynem nyitunk. Itt Johannes Pinneberg lakik a feleségével, és nincs semmi titkolnivalónk! *(ajtót nyit)*

2. jelenet

SCHARRENHÖFERNÉ *(bejön; ősz hajú, hosszú orrú, törékeny termetű öregasszony, ódivatú, szürke alpakka ruhát visel)* Bocsánatot kérek! Csak üdvözölni akartam magukat, de talán rosszkor jövök?

ANGYALKA Nem, dehogy! Épp be akartunk menni magához.

PINNEBERG *(Angyalka háta mögött gyorsan leteszi az órát egy kisasztalra, nem a komódra, ahol eredetileg állt)* Jó napot, Scharrenhöferné, kedves magától, hogy... igen, szóval ő a feleségem!

ANGYALKA Na, azért ez túlzás. Csak futó ismerősök vagyunk... *(Pinneberg integet, de Angyalka csak nevet rajta. Scharrenhöferné nem ért az egészből semmit)* Tessék, foglaljon helyet.

SCHARRENHÖFERNÉ Köszönöm! *(leül a díványra)*

ANGYALKA Óvatosan üljön rá, mert nincs jó állapotban!

SCHARRENHÖFERNÉ *(körülnéz a szobában, majd előveszi a zsebkendőjét, melyet egyre sűrűbben emelget a szeméhez)* Manapság már szinte soha nem találkozom emberekkel. Más volt a helyzet, amikor még élt a drága uram, bár higgyék el, jó neki, hogy már meghalt... a háború előtt ugyanis 50.000 márka volt az évi jövedelmünk... most meg minden odavan. *(szeméhez emeli a zsebkendőt)* De nem tudom, hova lett a sok pénz. Hiszen a pénz nem tud csak úgy magától eltűnni. Én biztos nem költöttem el. Öreg vagyok én már ahhoz.

PINNEBERG Infláció volt. A pénz egy időben szinte teljesen elvesztette az értékét!

SCHARRENHÖFERNÉ *(nemigen figyel arra, amit mondanak neki)* Valahol meg kell annak lenni. Egyre csak számolok és számolok. Amíg élt az uram, mindig rendesen vezettem a háztartási könyvet, de aztán jött egy idő, amikor valami összekavarodott benne, és épp abban az időben minden pénzem odalett. És meg is van a nyoma a háztartási könyvben. Van olyan nap, amikor ez áll benne: „1 font vaj, 3000 márka”. De maga is tudja, fiatalasszony, hogy egy font vaj nem kerülhet ennyibe!

ANGYALKA Volt idő, amikor nagyon megemelkedtek az árak...

SCHARRENHÖFERNÉ *(elereszti a füle mellett)* Ez képtelenség... *(bizalmasan)* De én tudom, mi történt: az egyik bérlőm lopta el a pénzemet! De, de, maguk nem tudják, milyenek a bérlők! Csak sejteném, melyik volt az! Állandóan ezen töröm a fejem, de nem emlékszem mindegyiknek a nevére. Nagyon ravasz ember lehetett, mert a hamis összegeket mind bevezette a háztartáskönyvembe! Azt hitte természetesen, hogy így nem veszem észre, de annyira ostoba azért én sem vagyok. Tudom, hogy egy font vaj három márkába kerül, ennyi volt beírva a könyvbe, ő meg szépen melléje tette a nullákat! *(az üvegburás óra hirtelen üt néhányat)* Ezt az órát a férjemtől kaptam, amikor eljegyeztük egymást. De mi történt, hiszen ez ott szokott állni! *(feláll, elsírja magát, félig suttogva beszél)* Szóval nem akarják, hogy itt legyen maguknál! Már nem akarnak itt lakni nálam! Tudom. Senki nem akar nálam megmaradni. *(az óra most hosszan ütni kezd)* Annyit üt ez az óra, mintha soha nem akarná abbahagyni, de hamarosan befejezi, és aztán nem hallom soha többé. Így volt ez az urammal is. Amúgy csendes ember volt, de a halála előtt dőlni kezdett belőle a szó. Mintha egyszer csak minden kijött volna belőle, ami felgyülemlett benne, minden szemrehányás előtört belőle, amit a házasságunk során magába fojtott, sorban, egyik a másik után, mint az óra ütései. És aztán meghalt.

PINNEBERG Ne haragudjon érte, hogy odébb raktam az órát. Át akartam vinni magához, nem gondoltam, hogy ettől valami baja lehet.

ANGYALKA *(sírva)* Az én ötletem volt...

SCHARRENHÖFERNÉ *(rezignáltan rázza a fejét)* Hagyják. Maguk fiatalok. Nem maguk tehetnek róla... velem mindig ez történik, ennek így kell lennie... Jó éjszakát!

ANGYALKA és

PINNEBERG *(meghatottan és részvétellel)* Jó éjszakát!

SCHARRENHÖFERNÉ *(az ajtóban megáll, egészen más, erős hangon)* Ne felejtse el bejelentkezni a rendőrségen! Nem akarok maguk miatt kellemetlenséget.
(kimegy, becsapja maga mögött az ajtót)

3. jelenet

ANGYALKA Szeretnék kérdezni tőled valamit.

PINNEBERG Úgy látszik, az agyára ment, hogy elvesztette a pénzét.

PINNEBERG *(rémülten)* Mit?

ANGYALKA *(feláll)* Nem akarnád magadtól elmondani?

PINNEBERG De hát mit?

ANGYALKA Tudod te azt jól.

PINNEBERG Mit tudok? *(úgy tesz, mint aki megbántódik)* Jó, hát ha tudom, akkor nincs mit beszélni róla!

ANGYALKA *(sértetten)* Így akarod ezt elintézni? *(hirtelen hevességgel, és sírással küszködve)* Mi ez az egész? Miért tartottad a gyűrűs kezedet a zsebedben? Miért nem tudhatja meg senki, hogy házasok vagyunk?

PINNEBERG Angyalkám... drága Angyalkám, ezt most nem mondhatom el!

ANGYALKA Nincs semmi, amit ne oszthatnál meg velem. Nem vagyok sem buta, sem prűd. Mindent elmondhatsz nekem, nem fogok szemrehányást tenni semmiért!

PINNEBERG Ostoba helyzet, és nem tudom, hogy értessem meg veled, hogy ebben a városban milyenek a viszonyok!

ANGYALKA Valami lányról van szó?

PINNEBERG Nem, nem! Azazhogy igen, csak máshogy, nem úgy, ahogy gondolod...

ANGYALKA Hát akkor hogy?

PINNEBERG Szóval, itt a városban először egy konfekcióüzletben dolgoztam, a Bergmannál...

ANGYALKA Sokkal finomabb hely, mint a terménykereskedés!

PINNEBERG Igen, de összekülönböztem a tulajjal, és akkor átmentem Kleinholzhoz, akinél most vagyok...

ANGYALKA És aztán?

PINNEBERG Kleinholz sokat iszik, van egy zsémbes felesége, és... és van nekik egy lányuk is, egy savanyú vénlány, úgy 32-33 éves lehet, Marie a neve...

ANGYALKA *(nevet)* És mi van vele?

PINNEBERG Semmi. Csak az, hogy el kell vennem feleségül!!

ANGYALKA Micsoda?

PINNEBERG Igen, el kell vennem! Ezért adta nekem Kleinholz az állást. Angyalka! Ha megtudják, ez a két némben elintézi, hogy engem nyomban kirúgnak, és akkor mi lesz velünk?

ANGYALKA De tényleg azt hiszed, hogy titokban tudjuk tartani a házasságunkat?

PINNEBERG Nem tudhatják meg, Angyalka! Nem szabad megtudniuk! Egyelőre senki nem is sejti, ezért vettem ki ezt a szobát itt a város legszélén. Bent a városban nem kell együtt mutatkoznunk, és ha ne adj' Isten mégis össze-
találkoznánk, nem köszönünk egymásnak.

ANGYALKA *(kis szünet után)* Amíg itt lakunk, addig talán sikerülni fog. De itt nem maradhatunk!

PINNEBERG Próbáld meg, hátha megszokod! Próbáld meg, Angyalkám! *(körülnéz, sóhajt)*

ANGYALKA Te is tudod, hogy ez a hely nem nekünk való. Itt soha nem lehetünk igazán boldogok. De megpróbálom...

Függöny

HARMADIK KÉP

1. jelenet

Egy hónappal később. Iroda Kleinholz terménykereskedésében, Ducherowban. Az ablakon át látni a kis német városka piacterét. Balra ajtó vezet a tulaj magánlakásába. Hátról kijárat az utcára. Jobbra ajtó nyílik a raktárba.

Pinneberg magas irodai széken ül, és ír valamit a számlakönyvbe. A másik írópultnál Lauterbach ül, a volt uradalmi tisztviselő, szőke hajú, tömzsi, erős ember, akinek nagy ökle van, és csizmában jár. Kék és zöld foltjai és tapasszal leragasztott sebhelyei újabb és régebbi verekedésekről tanúskodnak.

LAUTERBACH *(nem bír tovább egy helyben ülni, feláll, járkálni kezd)* Micsoda nagyszerű vasárnapom volt! Tudja, felvettek a ducherowi rohamcsapatba, és amikor délután hazafelé masíroztunk, összefutottunk a vörös csibészekkel! Hú, mekkora csetepaté lett belőle! Mekkora pofonokat adtam... és kaptam... csodálatos volt!

PINNEBERG El tudom képzelni.

LAUTERBACH Magának is csatlakoznia kellene a mozgalomhoz, Pinneberg úr.

PINNEBERG *(könyve fölé hajolva)* Engem az ilyesmi nem érdekel.

LAUTERBACH Pedig ez a jövő: a verekedés. Úgy értem, másként nem lehet előre jutni. Azelőtt nagyon untam magam ebben a porfészekben, de most szinte minden vasárnap összejön valami bunyó, néha még hétköznapi is!

PINNEBERG Igazán nagyszerű lehet!

LAUTERBACH Az bizony! Menetelünk, hurrázunk, és beverjük az ellenfeleink pofáját. Az ember úgy érzi, hogy végre hasznát veszi a képességeinek... hogy végre megtalálja az igazi helyét. Csak ne kaptak volna el ma reggel azok a tegnapi disznók. Akkor jönnek ránk, amikor egyedül vagyunk, mert gyávák! Ha viszont mi vagyunk többen... ha, ha... akkor persze egészen más a helyzet!

PINNEBERG Fantasztikus. Mondja, a München 387 536 számú tétel voltaképpen gyűjtőszállítmány?

LAUTERBACH A búza vonat? Igen. - És képzelje, a rajparancsnokunk most már csillagot visel a bal vállapján.

PINNEBERG Rajparancsnok? Az micsoda?

(Bejön Schulz, Ducherow gigerlije, a bolti eladónők bálványa, fekete haján pomádé csillog, vasalt nadrágot hord, ujjain gyűrűk villognak.)

SCHULZ Jó reggelt, uraim!

PINNEBERG Jó napot. Hát maga aztán jól elkésett, Schulz, de szerencséje van, Kleinholz még nem jött be!

SCHULZ Tudom. Számítottam rá. Azután a botrány után, amit az öreglány rendezett az éjjel, nem hiszem, hogy sürgősen be akarna jönni.

LAUTERBACH Bunyó volt?

SCHULZ Hajjaj! Kleinholz az éjszaka kimászott az ágyából, az öreglány észre se vette, és elment a Főnixbe. Én is ott voltam egy kis szőke cukorfalattal... A főnök javában hancúrozott a parketten a vörös hajú Fridával, a képeretgyárból, amikor az öreglány valószínűleg felébredt, észrevette, hogy férjeura meglépett mellőle, és elindult, hogy megkeresse. Éjfél körül egyszer csak megjelent a lokálban vérben forgó szemmel, köntösben és alatta egy szál hálóingben...

LAUTERBACH Á, most találja ki az egészet!

SCHULZ A fenéket. Pinneberg, hagyja már abba a körmölést és jöjjön közelebb. Nem mindennap történnek ilyen érdekes dolgok ebben a városban!

PINNEBERG Kleinholz bármelyik percben bejöhet.

SCHULZ Nem tér olyan gyorsan magához a tegnapi ivászat után, nem kell aggódni. Jöjjön csak ide!

(Lauterbach nyomban odamegy hozzá, és tátott szájjal hallgatja. Pinneberg kelletlenül hagyja félbe munkáját, és áll fel a magas írószékről.)

SCHULZ *(folytatja)* Szóval, képzelhetik, micsoda botrány lett belőle! A teremfelügyelő észrevette az asszonyt az ajtóban, amint az a parkettet fürkészte, hogy merre lehet a férje, és megpróbálta erővel visszatartani, mire az asszony jól képen törülte...

LAUTERBACH Bravó!

SCHULZ Azután berontott a táncolók közé, ahol felfedezte imádott Emiljét, és csak annyit mondott neki: „Te rohadt szemét állat, te részeg disznó...”, de olyan hangerővel, hogy a zene félbeszakadt... és mindjárt le is kevert neki jobbról-balról két nagy frászt. Istenem, hogy röhögtünk! Évek óta nem szórakoztam már ilyen jól. Az öregnek égett a pofája... nem is csoda... az asszony meg hullaszínű volt a dühtől.

(A lakásba vezető ajtó hirtelen kinyílik, és belép az ötvenéves, vörös orrú, csíptetőt viselő Kleinholz. A három alkalmazott gyorsan szétrebben, mindegyik a helyére megy, és belemerül a munkába.)

2. jelenet

- KLEINHOLZ Mi az, uraim? Kupaktanács, munkaidőben? Úgy látszik, nincs elég dolguk. De ha hárman lustálkodnak, ketten talán majd jobban iparkodnak! Szerencsére ma van a felmondási nap! Elfelejtették, uraim? Még van elég időm tizenkettőig! Egyiküket elbocsátom! Mit szól hozzá, Pinneberg úr? Hiszen maga a legfiatalabb! *(Pinneberg nem válaszol, buzgón körmöl tovább)* Mi az, megnémult? És hirtelen ennyi dolga lett? Pedig az előbb még hogy ráért! *(fenyegetően elindul Schulz felé)* Hullaszínű a dühtől? Az én feleségem? Ezt meri mondani róla, maga szoknyapecér?
- SCHULZ Nem magukról beszélgettünk, Kleinholz úr!
- KLEINHOLZ Nem? Az irodából pedig úgy hallatszott. *(Lauterbach felé fordul)* Na és maga, Lauterbach? Jól kiszórakozta magát?
- LAUTERBACH *(kevésbé fél, mint a többiek, nem hunyászkodik meg, ő is fenyegető hang-súllyal beszél)* Miért, nem szabad szórakozni? Meg van tiltva? Ez nincs benne a rohamcsapatunk szabályzatában! Azt pedig sokan ismerik itt Ducherowban, ezt bizonyára maga is tudja!
- KLEINHOLZ *(megérzi a fenyegetést Lauterbach szavaiban, leveszi a csíptetőjét, és öklével az asztalra csap)* Valamelyik ingyenélő maguk közül még tizenkettő előtt szedheti a sátorfáját, de azért a másik kettő se érezze magát biztonságban. Ilyen tintanyalókat, mint maguk, bármikor találók.
- (A három férfi behúzza a nyakát. Kube, az öreg, harcsabajszú raktári munkás jön be a raktárból. Ruhája lisztes, kezében papírokat szorongat.)*
- KLEINHOLZ *(nyomban nekitámad)* Te mit keresel itt, Kube? Nincs elég dolgod a raktárban?
- KUBE Csak azt akarom mondani, hogy a búza, amit Nickelshofból kaptunk, összezsugorodott. Nem száz mázsa, hanem csak kilencvennyolc.
- KLEINHOLZ Csak kilencvennyolc?
- KUBE Valószínűleg nedvesen érkezett.
- KLEINHOLZ Nedvesen!? Azt hiszed, hogy én megveszem a nedves búzát? Nem, ezt valaki megdézsmálta. Biztosan elemeltél néhány zsákot, és hazavitted az asszonynak.
- KUBE Engem ne vádoljon lopással, Kleinholz úr. Én ezt nem vagyok köteles eltűnőni. Panaszt teszek a szakszervezetemnél. Tudja, hogy már háromszor is megtettem, és mindig maga húzta a rövidebbet. És bizony most megteszem negyedszer is!
- KLEINHOLZ Ugyan miket hordasz össze? Hát mondtam én, hogy te loptál a búzából?
- KUBE Igen, mondta! Tanúk vannak rá, hogy lopással vádolt meg!
- KLEINHOLZ Tanúk? Akik hallották, hogy lopással vádoltak? Nahát, erre kíváncsi vagyok! Schulz, maga hallotta? *(Schulz a fejét rázza)* Vagy talán maga, Lauterbach? *(Lauterbach úgy tesz, mint aki a munkájába merül, de azért halkán nemet motyog)* Hát akkor biztosan Pinneberg a tanú! Maga hallotta, hogy én valami ilyesmit mondok, Pinneberg úr?

PINNEBERG *(igyekszik elfojtani felháborodását)* Nem!

KLEINHOLZ Tessék, Kube, hallhatod a saját füleddel is! Senki nem hallotta. Hülyeségeket beszélsz!

KUBE *(végigméri a három férfit)* Na igen, ezen nem csodálkozom, tudom, honnan fúj a szél... de egy szervezett munkással akkor sem lehet mindent megcsinálni... ezt ne felejtse el, Kleinholz úr! *(kimegy)*

KLEINHOLZ A vén gazember! Ha nem dolgozott volna itt már az apám idejében is, most megtanítanám kesztyűbe dudálni! *(az asztalra csap)* De maguk... maguk nem fognak itt szórakozni velem! Egyiküket még tizenkettő előtt kirúgom... reggelizés közben eldönthetik, hogy melyik legyen az! *(bemegy a szobájába)*

3. jelenet

LAUTERBACH *(odamegy Kleinholz ajtajához, és az öklét rázza)* Megállj csak, vén gazember! De nagy kedvem volna bemázolni egyet neki, bele a pofájába, de akkorát, hogy szikrázzon tőle a szeme!

SCHULZ Ezt a lehetőséget elmulasztotta, kedves Lauterbach!

LAUTERBACH Maga sem csinált semmit.

SCHULZ *(ravaszkodva)* Én? Én annyira belemerültem a munkába, hogy tulajdonképpen nem is hallottam, miről van szó!

PINNEBERG *(tollát hegyezi)* Micsoda megalázó helyzet! Szégyellem magam az öreg Kube előtt!

SCHULZ Az nem számít, csak másszunk ki belőle valahogy!

PINNEBERG Attól tartok, ez most nem fog menni. Amíg maga az éjszakai skandalumot mesélte, ott hallgatózott az ajtó mögött. Biztos, hogy egyikünket most el fogja küldeni!

SCHULZ Csak azt próbálja meg! Ha megteszi, magamba bolondítom az imádott lányát, a Marie-t, és felcsinálom!

LAUTERBACH Egyik este megleshetnénk, amikor részeg, és jól eldöngethetnénk.

PINNEBERG Mire mennénk vele? Attól még nem lesz munkánk.

SCHULZ Ez igaz, de mit tehetnénk mi?

PINNEBERG Hármunkat egyszerre biztosan nem küld el, mert hármunk munkáját nem tudja nélkülözni. Mi volna, ha becsületszóra megállapodnánk, hogy mind felmondunk, ha valamelyikünket elküldi.

(A három férfi gyanakodva méregeti egymást. Mindegyik a maga esélyeit latolgatja, és töpreng, hogy megéri-e a kockázatot egy ilyen megállapodás.)

LAUTERBACH Hát...

SCHULZ Hm...

PINNEBERG Ez az egyetlen esélyünk!

SCHULZ Pinnebergnek igaza van. Nem mer egyszerre elküldeni mind a hármunkat. Én becsületszavamat adom.

PINNEBERG Én is! Maga mit mond, Lauterbach?

LAUTERBACH Ha össze kell fogni, és verekedni kell, itt a kezem. *(mind kezet fognak egymással)*

SCHULZ Na, akkor együnk. Én fenn a raktárban reggelizem a szép Grétával! *(előveszi a reggelijét)*

LAUTERBACH Én inkább otthon reggelizem. Maga itt marad az oroszlán barlangjában, Pinneberg?

PINNEBERG Igen, itt maradok, de nem eszem, mert otthon felejtettem az elemózsiás csomagomat.

SCHULZ *(gyorsan eldugja a reggelijét)* Sajnos csak épp annyit hoztam, amennyi nekem kell...

PINNEBERG Ugyan, még csak az kéne...! Majd csak kibírom valahogy estig!

LAUTERBACH Megyek én is! Ha valaki most belém mer kötni, az csúnyán megbánja! *(kinyitja az utcára vezető ajtót, és ökölbe szorított kézzel kirohan)*

(Pinneberg leül az írópultjához, fejét a kezére támasztja)

4. jelenet

KLEINHOLZ *(kis idő múlva bejön, kenyeret majszol, másik kezében egy üveg sör)* Na mi van, Pinneberg, maga ilyenkor itt üldögél? És miért lógatja az orrát? Töri a fejét? Persze a maga helyében én is ezt tenném. Nem látta, hova tettem előbb a szemüvegemet?

PINNEBERG Ott kell neki lenni valahol!

KLEINHOLZ *(megtalálja a csíptetőt és felteszi az orrára)* Itt is van! Tudja, ma délután be kell zsákolnunk a búzát, mindenkinek segítenie kell. A nők is beszállnak... Ugye, nincs ellene kifogása, Pinneberg?

PINNEBERG Ugyan, dehogy!

KLEINHOLZ Marie nagyon ügyesen kötözi a zsákokat. Egyáltalán, nagyon ügyes lány. Lehet, hogy nem különösebb szépség, de ügyes, az biztos... Maga szerint nem így van, Pinneberg?

PINNEBERG *(aggodalmasan)* De, de. Feltétlenül.

KLEINHOLZ Örülök, hogy ezt mondja. Egyébként az utóbb időben úgy láttam, mintha kissé ridegen viselkedne a lányommal...

PINNEBERG Szó sincs róla, Kleinholz úr. Hogy gondol ilyet?

KLEINHOLZ Ő az egyetlen gyermekem, ő ennek a cégnek az örököse, és az ilyen kedves, ügyes lányt férjhez kell adni, ez a természet rendje... nem így van?

PINNEBERG De, de... bizony így van.

KLEINHOLZ És hát itt az ideje... hiszen ifjúsága legszebb virágában van, Pinneberg!

PINNEBERG Bizony!

KLEINHOLZ *(más hangra vált)* De mit csináljak a többiekkel?

PINNEBERG Mire gondol, Kleinholz úr?

KLEINHOLZ A felmondásra. Maga kit küldene el a helyemben?

PINNEBERG *(kínlódik, zavarban van)* Ezt igazán nem tudom megmondani, Kleinholz úr... hát mégsem... döfhetem hátba a kollégáimat!

KLEINHOLZ Nem? Tehát úgy érti, legjobb volna, ha magát küldeném el?

PINNEBERG *(elszörnyedve)* Engem...?

KLEINHOLZ *(tovább majsolja kenyerét, és iszik egy korty sört)* Maga van itt a leg-rövidebb ideje, úgyhogy ez volna a legméltányosabb megoldás... *(Pinneberg közbe akar szólni)* De meglátjuk, délig talán még változik a helyzet... a lányom nemsokára lejön, és megbeszéli magával a délutáni munkát. Aztán majd meglátjuk... meglátjuk! *(kimegy)*

5. jelenet

(Pinneberg önkéntelen mozdulattal megigazítja gallérját és nyakkendőjét, felül a magas székre, és kicsire összehúzza magát. Kis szünet után Angyalka lép be az utcáról, kezében az elemózsiás csomag. Pinneberg felpattan, elébe fut, és fojtott hangon, rémülten mondja:)

PINNEBERG Angyalkám... teljesen elment az eszed?... és ha valaki meglát?...
 ANGYALKA *(nevetve)* Nincs itt senki, a reggelidet meg otthon felejtetted. Nem hagyhatom, hogy éhezzen!
 PINNEBERG Sejteniük sem szabad semmit!
 ANGYALKA Nem is sejthetnek! Tessék! *(átnyújtja a csomagot, amit Pinneberg bedug az írópultjába)* Egyébként vásárló vagyok, aki egy bizonyos árucikk után érdeklődik, és ön, Pinneberg úr, talán megadhatja nekem a kért felvilágosítást.
 PINNEBERG *(meghajol)* Állok rendelkezésére, asszonyom!
 ANGYALKA Nem asszony vagyok, hanem kisasszony... *(nevet)* bizonyos helyzetekben, mint tudja...
 PINNEBERG *(aggodalmasan)* Angyalka!
 ANGYALKA Legyen szíves, ne szólítson a keresztnévemen, Pinneberg úr, mert kénytelen leszek bepanaszolni magát a főnökénél!

PINNEBERG *(kimérten)* Bocsánatot kérek, kisasszony! Többet nem fog előfordulni. Miben állhatok szolgálatára?

ANGYALKA Sárgaborsót keresek. Tartanak maguk sárgaborsót?

PINNEBERG Igen, kisasszony, tartunk. De zsákos csomagolásban áruljuk.

ANGYALKA Engem pillanatnyilag csak fél font érdekelne... *(hirtelen kiesik szerepéből, és elkeseredetten felkiált)* ... mert akármit csinálók, nem puhul meg!!

PINNEBERG *(kimérten)* Nem?

ANGYALKA Egész délelőtt ezzel kínlódom! De semmi eredménye, Hannes!

PINNEBERG *(kimérten)* Bocsánat, kisasszony, ha megkérhetem, ne szólítson a keresztnevemen itt az üzletben!

ANGYALKA Kérem! De hogy lehet, hogy akármit csinálók, mégsem...?

PINNEBERG Ha szabad kérdeznem, mennyi vízben főzi a kisasszony azt a fél font borsót?

ANGYALKA Tele töltöttem a lábost, hogy több napra elég legyen!

PINNEBERG Öt liter vízben? Hát igen, a víz elég lesz több napra is!

ANGYALKA Nem jó az arány? Túl sok vizet tettem hozzá? Túl sokat?

PINNEBERG Kérem, ez nem az ön hibája!

ANGYALKA De hát akkor mi a baj?

PINNEBERG Nem jó a víz, itt Ducherowban. Túlságosan lágy!!

ANGYALKA Emiatt volna?

PINNEBERG Igen, egészen biztosan.

ANGYALKA Tudod, mit csináltam? Írtam az anyádnak.

PINNEBERG Micsoda?

ANGYALKA Igen! Az lett volna furcsa, ha nem írok. Írtam egy udvarias levelet, és megírtam benne, hogy megy itt a sorunk. Hiába mondd, hogy éjszakai cirkáló... azért mégiscsak az anyád, és most már húsz éve özvegy...

PINNEBERG *(gúnyosan)* Özvegy! Szégyellnie kellene magát, amilyen életet él!

ANGYALKA Nem szabad mindig ilyen szigorúnak lenni. Azért, mert valakinek az erkölcei nem kifogástalanok, még lehet nagyon jó ember.

PINNEBERG Nem. Nem lehet!

ANGYALKA *(ingerülten)* És a mi kis lurkónk? Aki márciusban megszületik, pedig még csak egy hónapja vagyunk házasok?

PINNEBERG *(rémülten körbepillant)* Pszt! Még meghallják! A mi esetünk egészen más. De most már menj el innen, Angyalka, nem merek tovább beszélgetni veled. Szörnyű nap ez a mai. Lehet, hogy kirúgnak még tizenkettő előtt! Kleinholz ma teljesen ki van fordulva magából, de én mindent megteszek, hogy megtarthassam az állásomat!

ANGYALKA *(komolyan)* Mindent azért ne tegyél meg!

PINNEBERG Könnyű azt mondani, de nekem most már egy családot kell eltartanom!

ANGYALKA *(hirtelen újra elneveti magát)* Te... családfenntartó... kérsz egy csókot?

PINNEBERG Jaj dehogy, Isten ments...! Igen, igen, csak menj már, mindjárt bejön valaki!

ANGYALKA *(durcásan)* Van merszed búcsúzóul legalább kezet nyújtani nekem? *(Pinneberg kezet nyújt neki, közben kinyitja az utcára nyíló ajtót. A férfi kezét nézi)* A gyűrűdet persze nem mered viselni!

PINNEBERG *(kínlódik)* Tényleg nem merem, Angyalka, de miattad nem merem, ezt meg kell értened... Ne kínozz te is, úgyis annyi bajom van!

ANGYALKA *(hirtelen jókedvűen megcsókolja)* Jó, nem kínozlak! Bocsánatot kérek, de nem bírtam megállni!

PINNEBERG *(halálra rémülten)* De Angyalkám... itt, a nyitott ajtóban!!! Az Isten szerelmére, jön valaki!

ANGYALKA *(nagyon kimérten)* Hát akkor köszönöm a jó tanácsot a borsóval kapcsolatban. Legközelebb megváltoztatom a víz és a borsó arányát, hogy a borsó még jobban megpuhuljon! Isten vele, és köszönöm!

PINNEBERG Viszontlátásra, kisasszony!

6. jelenet

(A lakás felől bejön Marie, Kleinholz hegyes orrú és már nem túl fiatal lánya, és még hallja a formális búcsúzkodást. Éles hangon szólítja meg Pinneberget)

MARIE Jó napot, Pinneberg! Ki volt ez a fiatal hölgy?

PINNEBERG *(idegesen)* Fogalmam sincs róla, Kleinholz kisasszony!

MARIE Mit akart?

PINNEBERG Azt akarta megtudni, hogyan kell megfőzni a sárga borsót.

MARIE Különös! Hiszen azt megnézhetné a szakácskönyvében is.

PINNEBERG *(önkéntelenül)* De nincs neki!

MARIE Nincs? Nahát. Akkor maga mégiscsak ismeri!

PINNEBERG Nem, egyáltalán nem ismerem. Ő mondta, hogy nincs szakácskönyve... amikor a borsóról, a borsófőzésről beszéltünk.

MARIE *(ellenségesen figyeli Pinneberg zavarát)* Na ne mondja! Árulja el nekem, Pinneberg úr, a borsóról beszélt vele tegnap délután is a Maxfelde-tó partján, miközben csókolózott vele és tapogatta?

PINNEBERG Maga látott minket?

MARIE Igen! Olyan megbotránkoztató módon viselkedtek, hogy ilyenkor egy tisztességes fiatal lánynak el kell fordítania a fejét, de valamit azért még így is láttam!

PINNEBERG Meg kell értenie, kedves Kleinholz kisasszony...

MARIE Teljesen egyértelmű volt! *(kitör belőle minden keserűség és csalódás)* És mintha nem volna elég, hogy egy másik lányt ölelget és csókolgat, még most is, amikor idejövök, mert az apám azt mondja, hogy beszélni akar velem, megint együtt találom magát ezzel a festett képű, ocsmány szajhával!

(Pinneberg ökölbe szorítja a zsebében a kezét. Kinéz az ablakon Angyalka után.)

MARIE Ott megy, igen! Nézze csak, milyen kihívóan riszálja a hátsó fertályát!

PINNEBERG *(nem bír tovább uralkodni magán)* Na ebből elég! Hogy mer így beszélni az én egyetlen... Angyalkámról? Ha még egyszer ilyet mer mondani róla, úgy szájon vágom, hogy azt megemlegeti!!

MARIE Na de az ég áldja, Pinneberg úr...!

PINNEBERG Fogja be azt a mocskos száját... az ott a feleségem, érti!! Össze vagyunk házasodva, érti!! A gyűrűmet is megmutatom, ha látni akarja!! *(kiveszi a gyűrűt a zsebéből, felhúzza az ujjára, és diadalmasan Marie orra elé tartja)* Ő a feleségem, tudja meg az egész világ, és maga nem lesz az soha. De áldhatná a szerencséjét, ha csak feleannyira bájos és rendes lány lenne, mint ő!

(Marie csendben leül egy székre, és elsírja magát. Pinnebergből nyomban elpárolog az erő és a keserűség.)

PINNEBERG Kleinholz kisasszony, hát maga sír? Ne sírjon. Nem szabad. Nem úgy gondoltam... csak hirtelen elöntött a méreg... pedig nem szokásom...

PINNEBERG Maga nagyon ügyes és kedves lány, Kleinholz kisasszony...

MARIE *(továbbra is szipogva)* Nem, egyáltalán nem vagyok az!

PINNEBERG És nagyon bájos!

MARIE *(mint az előbb)* Nem, ronda vagyok, visszataszító... tudom jól! De magát mindig nagyon kedveltem, Pinneberg. Maga nem olyan, mint a Lauterbach meg a Schulz... Maga más... és most már nős! *(újra ellenállhatatlanul kitör belőle a sírás)*

PINNEBERG Hát... igen... valóban!

MARIE És szép a felesége... csak csúnyákat mondtam rá azért, hogy bosszantsam magát.

PINNEBERG *(Angyalka említésére önkéntelenül kiül képere az elragadtatás)* Ugye milyen szép?

MARIE Igen, szép...

PINNEBERG De ugye ezt nem mondja el az apjának?

MARIE Nem, legyen nyugodt. Senki emberfiának nem fogom elmondani.

PINNEBERG Köszönöm, Kleinholz kisasszony, nagyon köszönöm! Maga mégiscsak nagyszerű ember! Nézze csak... nézze, Kleinholz kisasszony... ott megy... ugye milyen gyönyörű?

7. jelenet

MARIE *(ez már sok neki, váratlanul, hisztérikusan ordítani kezd)* Apa, apa... apa!!

PINNEBERG *(rémülten)* Na de Kleinholz kisasszony, mit csinál?

MARIE *(mint az előbb)* Apa, apa, apa!!
(Kleinholz beront a lakása felől, ugyanekkor a másik oldalról bejön Lauterbach és Schulz is)

KLEINHOLZ Mi az, mi van itt? Mi a csudának ordítasz, ég a ház?

MARIE *(hisztérikusan sírva és dühöngve)* Kérdezd meg Pinneberg úrtól... meg a... feleségétől!! *(sírva berohan a lakásukba)*

KLEINHOLZ Mit jelentsen ez Pinneberg? Maga nős?

PINNEBERG Igen, nős vagyok.

KLEINHOLZ Aha! De velem ezt nem közölte.

PINNEBERG Magánügy.

KLEINHOLZ Igen? Úgy gondolja? Na nézzenek oda! De akkor az is magánügy, hogy én kit alkalmazok itt a cégemnél! Látja ott az órát! Öt perc múlva lesz tizenkettő, úgyhogy még éppen van időm, hogy felmondjak magának!

PINNEBERG *(lehajtott fejjel)* Ezt nem teheti meg, Kleinholz úr...

KLEINHOLZ Nem? Ki tiltja meg nekem? Maga titokban tartotta előttem, hogy meg-nősült, én viszont nem csinállok titkot belőle, hogy felmondok magának!

PINNEBERG *(összeszedve bátorságát)* Ebből úgysem lesz most semmi...!

KLEINHOLZ Hogy érti ezt?

PINNEBERG Úgy, hogy a társaim nem hagyják, hogy maga elküldjön engem. Ugye, Lauterbach, ugye, Schulz...?

KLEINHOLZ *(határozottan)* Mi ez? Összeesküvés? Mások is vannak itt, akik Pinneberggel együtt repülni szeretnének?

PINNEBERG Pontosan erről van szó... ugye, barátaim? Mondják meg neki.

LAUTERBACH Nézze, én egyébként nem szoktam meghátrálni senki elől... de ez nem becsületes viselkedés, Pinneberg.

PINNEBERG Hogy mi nem?

SCHULZ Nem, ez így nem az! Nekünk sejtelmünk se volt róla, hogy maga nős.

LAUTERBACH Bizony, sejtelmünk se volt róla. Ez nem becsületes viselkedés.

PINNEBERG De hát mi köze annak ehhez? *(belátja, hogy nem számíthat tőlük semmi segítségre)* Eh, maguk is megérik a pénzüket...

KLEINHOLZ Pénz beszél, kutya ugat, Pinneberg úr. De semmi nem változtat már azon a tényen, hogy maga ki van rúgva!

PINNEBERG Ki vagyok rúgva...?

KLEINHOLZ Igen. Nincs szükségem nős tisztviselőkre.

PINNEBERG De Kleinholz úr, hát gondolja meg...

KLEINHOLZ Mit gondoljak meg? Azt hiszi, hogy a maga ügyei érdekelnék engem, vagy hogy egyáltalán bárkit is érdekelnék?

PINNEBERG *(magának)* Hát igen, kit érdekelnék az én ügyeim!

ANGYALKA *(örömtől ragyogó képpel hirtelen berohan az utcáról, kezében levelet szorongat)* Hannes! Hannes! *(észreveszi Pinneberg elkeseredését)* Mit csináltak vele?

KLEINHOLZ Ha nem tévedek, Pinnebergné asszony? Nagyon örvendek! Közölhetem önnel, hogy a férje a mai napon, a megfelelő időben, vagyis még déli tizenkettő előtt megkapja a felmondását. Ennyi az egész.

ANGYALKA *(egyre sugárzóbb)* Igen, megkapja? Nem, kedves Kleinholz úr! Nem ő kapja meg, hanem ő adja be a felmondását magának... még szerencsére van rá idő.

PINNEBERG De Angyalkám, hát mi történt?

ANGYALKA *(sugárzó arccal)* Az történt, hogy találkoztam a postással, aki levelet hozott nekem az anyádtól, aki azt írja, hogy nála lakhatunk... és állást szerzett neked Berlinben, a Mandel áruházban!

LAUTERBACH Mandel? Biztos zsidók.

PINNEBERG A Mandel áruházban?

ANGYALKA Igen, ott, a Mandelék áruházában. És mondok én magának valamit, Kleinholz úr! A terménykereskedelem, meg akik itt dolgoznak és ide járnak, nem is való egy olyan finom embernek, mint az én uram...

Függöny

NEGVEDIK KÉP

1. jelenet

Szoba Mia Pinneberg asszony lakásában. A nem különösebben nagy méretű szobában szinte semmi más nincs a hatalmas, mennyezetes franciaágyon kívül, mely hosszabbik oldalával a nézőtér felé, kis emelvényen áll. Az ágy részben aranyozott oszlopai fölött baldachin feszül. A mennyezetről piros papírba burkolt lámpa lóg le. A jobb hátsó toalett sarkot spanyolfal választja el a szoba többi részétől. Este van, ég a lámpa.

Angyalka gyerekruhát varr. Néha belepillant egy könyvbe.

Mia Pinneberg asszony jobbról bejön, cigarettázik. Korosodó, de azért még nagyon kanári-sárga hajú, molett szépség; arca festve van, szemöldöke feketével ki van húzva. Amikor belép, Angyalka gyorsan eldugja a kézimunkáját és a könyvet.

MIA Ó, drága Angyalkám, de örülök, hogy épp nem csinálsz semmit... nem tudnál segíteni nekem egy kicsit a mosogatásban?

ANGYALKA Hannest várom, mama, bármelyik pillanatban itt lehet.

MIA Tényleg, hol marad ilyen sokáig? Ugye, ma már kifizeti nekem a lakbért?

ANGYALKA Biztosan.

MIA Mennyit keres egy hónapban?

ANGYALKA Még nem tudjuk.

MIA Mandelnél jól keresnek az emberek. Mindenki ezt mondja. Úgyhogy nem lesz neki sok a havi száz márka ezért a szobáért.

ANGYALKA Száz márka?

MIA Ez Berlin, aranyom, nem Ducherow... És egy ilyen ágygal! Ez a legújabb divat. Art deco vagy jugendstiel. Valamelyik a kettő közül, most nem tudom melyik, de kérdezd csak meg Jackmannt, ő tud minden ilyesmit.

ANGYALKA Lehet, hogy nem drága, de nekünk azért ez nagyon sok pénz.

MIA Na de ki szerezte Hannes állását Mandelnél?

ANGYALKA Gondolom, Jackmann.

MIA Bizony ő. És Jackmann az én élettársam. A szeretőm. Mindig panaszkodik, hogy sokba kerül a háztartás, de hát ez a sok meghívás, ez pénzbe kerül, ezt neki is meg kell értenie.

ANGYALKA De miért jön ide annyi idegen szinte minden este, ha egyszer Jackmann ezt nem szereti.

MIA Hogy te milyen édes vagy! Uramisten, milyen tündéri, milyen elbűvölő, de igazán. Hogy tudott az én tuskó fiam ilyen bájos feleséget szerezni magának? Persze a szépséggel és fiatalsággal gyakran együtt jár némi naivitás.

ANGYALKA Nem szabad semmi rosszat mondanod Hannesről, mama!

MIA Isten őrizzen! Ő persze nem tartja vissza magát, és szörnyű dolgokat szokott a fejemhez vágni. Pedig én vállaltam a terhet, és világra hoztam, sőt, vállaltam a még ennél is nagyobb terhet, és férjhez mentem az apjához... igen, szabályosan hozzámentem... de ki hálás nekem ezért? Én sem rajongok az éjszakázásért... a sok szesz nem tesz jót az ember bőrének meg alakjának... de hát mit csináljak, ez hozzá tartozik az ilyen foglalkozáshoz. És nem olyan időket élünk, mint régen. Már hirdetni kell az újságokban, ha meg akarok élni...

ANGYALKA Mit kell hirdetni, mama?

MIA Ezzel te ne törődj, ez Jackmann dolga.

ANGYALKA *(nyugtalanul)* Nem értem, Hannes hol marad ilyen sokáig.

MIA Remélem, nem épp a fizetését mulatja épp el!

ANGYALKA Ő nem olyan.

MIA Benne van minden reményem, ebben a lókotóban. Azt mondod, elmosogatnád nekem a poharakat?

ANGYALKA *(kitérően)* Hannes most már mindjárt jön.

MIA Az a baj, hogy ha meglátja, dühöngeni fog, és akkor talán nem kapom meg a száz márkámat.

(Lépések hangzanak be az előszobából)

ANGYALKA *(örvendezve)* Ez talán Hannes!

MIA Nem, ez Jackmann, megismerem a lépéseit! *(kiabál)* Te vagy az, Jackmann? Itt vagytok!

2. jelenet

(Balról bejön Jackmann. Nagytermetű, jóindulatú, széles vállú, szőke, kék szemű férfi, arca nyílt, tekintete élénk)

JACKMANN Szóval itt vagy! Jó estét, jó estét! *(Angyalkának)* Kezét csókolom, fiatalasszony. *(kezet csókol Angyalkának)* Maga még mindig olyan csillogó, mint... egy ezüst hatos a rézgarasok között!

MIA Csak ne kezdj el nekem itt ömlengeni... Nem felejtettél el semmit?

JACKMANN Mit nem kellett volna elfelejtenem?

MIA Látod, milyen vagy? Semmit nem bírsz fejben tartani. Szóltál a lányoknak, és meghívtad Milleneisert estére?

JACKMANN Minek hívjam ide Milleneisent? Amit ő tud, azt én is tudom... ócska trükkök... a lányok pedig itt lesznek.

MIA És az új kártya? Az is eszedbe jutott?

JACKMANN Ja igen, biztosan a kabátzsebemben van!

MIA Persze! Te aztán olyan vagy... a legfontosabb dolgokat is el tudod felejteni. Johannes sem jött még haza, és nem fizette ki a száz márkát a szobáért, a tegnapi esti borospoharak még nincsenek elmosogatva, és a vendégek bármelyik pillanatban itt lehetnek.

JACKMANN Hát akkor mosd el azokat a poharakat!

MIA Útban vagyok neked, ugye? Szemet vetettél a kis menyemre...!

JACKMANN Ne beszélj hülyeségeket, anyukám!

MIA Miattam ne zavartasd magad, nem vagyok kicsinyes! Csóváld csak a farkad, ha annyira akarod! *(jobbra ki)*

JACKMANN Ne törődjön vele, nem érdekes, mit beszél. Bízhat bennem.

ANGYALKA Bízom is.

JACKMANN Nagyon lármásak voltunk az elmúlt éjszaka? Nem zavartuk magukat?

ANGYALKA Csak kicsit.

JACKMANN Igazán sajnálom. Itt minden áthallatszik. Ezek az ostoba lányok egy idő után mindig megvadulnak. Remélem, hogy nem túl elviselhetetlen a nagysasszony *(fejmozdulattal jelzi, hogy Mia asszonyról beszél)*. Mi ketten összetartozunk. De azért ne fizessenek neki olyan sokat. Száz márkát kérni ezért a helyért rablás. Ha pénzről van szó, ez nem ismer se istent, se embert...

ANGYALKA Mit gondol, Hannes mennyit fog keresni Mandelnél? Meglesz a havi 250?

JACKMANN Sejtelmem sincs.

ANGYALKA De hát magának köszönhetjük, hogy megkapta ezt az állást.

JACKMANN Nem kell nekem semmit se köszönni. Örülök, ha segíthetek. Bár ebben az esetben nem volt könnyű dolgom, mert onnan csak elküldik az embereket, újakat nem vesznek föl. Szerencsére ismerem Mandelék személyzetét, az öreg Lehmannt. Kicsit átejtettem... *(nevet)* de elértem, amit akartam. Egyébként hogy megy a férjének a munka? Kijön a kollégáival? Az új embernek néha nem könnyű a dolga.

ANGYALKA *(kissé tétován)* Köszönöm, boldogul valahogy.

JACKMANN Tulajdonképpen sokkal több kedvem volna ahhoz, hogy magának szerezzek valami helyet, vagy beindítsunk egy kis üzletet. Ez kifizetődőbb volna, mert magában sokkal több lendület van, sokkal életrevalóbb...

ANGYALKA Ne mondjon ilyeneket!

JACKMANN Nézze, én olyan vagyok, hogy mindent kimondok, ami kikíváncozik belőlem. Magában van spiritusz, érti, és ebben a világban csak ez számít! A maga férje, hogy úgy mondjam, bosszantóan szerencsés fickó... ha olyan természetem volna, könnyen féltékeny lehetnék rá...

ANGYALKA Jackmann úr.

JACKMANN Legyen nyugodt. Vannak virágoskertek, melyekbe az ember nem gázol bele. De ha valami baj van, vagy rosszul megy valami, csak hozzám forduljon... megígéri?

ANGYALKA *(vidáman)* Igen, köszönöm, ezt megígérhetem. *(kezet nyújt)*

JACKMANN *(egy pillanattal tovább tartja kezében Angyalka kezét, mint ahogy az szükséges volna)* Én köszönöm!

MIA *(kintről)* Jackmann!

JACKMANN *(elengedi Angyalka kezét, melyet már majdnem megcsókolt)* Igen?... Mindenkinek megvan a maga sorsa, és ez az enyém!... A kártyapakli?... ott kell lennie a kabátzsebemben... *(megáll a bal oldali ajtóban)* Feküdjön csak le nyugodtan, és cseppet se aggódjon Hannes miatt. Fizetésnapon sokan bedobnak egy-két pohár italt, de attól még nagyon derék emberek maradnak.

ANGYALKA Hannes nem tesz olyat!

JACKMANN Maga milyen tündéri... alávaló gazfickó volna, ha olyat tenne! *(kimegy)*

3. jelenet

(Angyalka vetkőzni kezd. Közben meghallja, hogy Jackmann és Mia asszony veszekszik kinn a konyhában, félénken behúzódik a spanyolfal mögé, és ott fejezi be a vetkőzést. Hálóingben jön elő, és bebújik a nagy ágyba. Nyomban utána meghallja Pinneberg lépteit az előszobában.)

ANGYALKA Te vagy az, Hannes?

PINNEBERG *(balról bejön)* Igen, én. *(Angyalka ki akar bújni az ágyból, hogy megölelje)* Maradj csak az ágyban! Nem vagyok egyedül.

ANGYALKA *(rémülten magára húzza a takarót)* Jött veled valaki? Lehelj rám.

PINNEBERG Nem fogod kitalálni, mit hoztam neked... de azért próbáld meg!

ANGYALKA De azt mondod, hogy nem tudom kitalálni.

PINNEBERG Azért próbáld csak meg!

HORDÁR Most?

PINNEBERG Valami, amit szerettél volna megkapni! Együtt láttuk egyszer egy kirakattban, és azt mondtad, hogy csodálatos... na, találd ki, mi az!

ANGYALKA Nem tudom.

PINNEBERG Gondoltam. *(büszkén kinyitja a bal oldali ajtót)* Hozza be, fiatalember!

(Egy bútorüzlet kb. 15 éves küldönce behúzza a szobába egy zöldre festett, tükrös toalettszót)

PINNEBERG Oda állítsa, legyen szíves... úgy, kicsit ferdén... Itt van két márka a segítségért! *(a küldönc meghajol, és távozik. Pinneberg büszkén néz Angyalkára)*

ANGYALKA Mi ez?

PINNEBERG A toaletasztal, amit a Friedrichstrassén láttunk! Az első bútorunk! Persze magától értődik, hogy a hálósobabútor többi darabját is megvesszük, ha lesz pénzünk. Na, mit szólsz?

ANGYALKA Hannes...!

PINNEBERG Örölsz, ugye? Hazafelé úton hirtelen hatalmába kerített a gondolat, hogy meg kell vennem neked! Ugye, szép?

ANGYALKA Gyönyörű!

PINNEBERG És nézd meg a tükröt! Különleges, csiszolt üveg! Ülj oda elé! Amíg hoztuk, egész úton annak örültem, hogy látni fogom, hogy ott ülsz előtte! *(Angyalka kiugrik az ágyból, és leül a tükör elé)* Ez igen! Pinneberg Angela asszony, született Mörschel Angyalka az új toaletasztala előtt.

ANGYALKA *(elgondolkodva megfordul)* Hannes...

4. jelenet

MIA *(kintről)* Megjött Johannes? Johannes jött meg? Na, csakhogy itt vagy. Akkor most ideadod a lakbért?

PINNEBERG Még be se léptem az ajtón!

MIA Ki kell fizetnem a bort, meg mindenféle mást is.

PINNEBERG Megkapod... később!

MIA Nekem most kell. *(észreveszi az új bútort)* Hát ez meg micsoda?

PINNEBERG *(büszkén)* Ez csak egy toaletasztal, amit Angyalkának vettem.

MIA Na ennek örülök. Akkor biztos szép summát kaptál! Egy ilyen legalább hatvan márkába kerül!

PINNEBERG Egy ilyen? Hatvan márkába? Nézd csak meg ezt a tükröt! Hatvan márka?

MIA Minél több, annál jobb. Na, most már kérem a pénzemet!

PINNEBERG Még várnod kell rá, anya!

MIA Várom? Hát ez a hála azért, hogy írtam neked, hogy ide hívtalak Berlinbe, és kitűnő állást szereztem neked Mandelnél?

PINNEBERG Azért hívtál minket ide, hogy jól kiadhasd ezt a szobát, és hogy Angyalka az ingyen cselédlányod legyen, mert aki eddig nálad volt, megszökött tőled. Ami pedig az állást illeti Mandelnél, azt kétségtelenül Jackmann szerezte. De amikor írtál, még csak meg se kérdezted tőle, hogy tud-e állást szerezni.

MIA Azért azt mindenestre az én protekciónak köszönheted.

PINNEBERG A jó ajánlóleveleimnek is volt némi szerepük benne. *(a szokott módon megigazítja gallérját, nyakkendőjét, és kihúzza magát)*

MIA Ugyan már! Törődik is itt bárki a ducherowi ajánlólevelekkel!

PINNEBERG A tisztességes emberek igenis törődnek!

MIA Tisztességes emberek!? Kíváncsi vagyok, hol találsz te tisztességes embereket?

PINNEBERG Hát itt nem, az biztos! A kiérdemesült éjszakai cirkáló házában!

ANGYALKA Na de Hannes!

MIA Hagyd már abba ezt az éjszakai cirkálót! Néhány éven át a tulajdonos társa voltam egy lokálban a Spencerstrassén, ennyi az egész!

PINNEBERG Tudom jól, hogy mit csináltál, és mit nem csináltál!

MIA Ha ebben a házban nincsenek „tisztességes” emberek, akkor az én tiszta erkölcsű fiam hogy bír itt megmaradni?

PINNEBERG Nem sokáig maradok itt, ebben biztos lehetsz.

MIA Addig mindenesetre itt maradsz, amíg a lakbért ki nem fizeted.

ANGYALKA Mama, hagyj most magunkra, majd én megbeszélem Hannesszel a pénzügyeket.

MIA Hihetetlenül fel tud bosszantani. Pont olyan, mint az apja! De te talán jobban ki tudod szedni belőle a pénzt. *(fiatal nők hangja, nevetése hallatszik be a szomszéd szobából)* Úristen, itt vannak a lányok, át kell mennem! De visszajövök, Johannes. Engem nem lehet ilyen könnyen lerázni. *(jobbra kimegy)*

5. jelenet

PINNEBERG Ejh, micsoda utolsó...

ANGYALKA Hannes!

PINNEBERG De hát minden igaz, amit mondok. Az anyám egyszerűen ilyen. Primitív, ravasz és számító. Nem tudom, Jackmann meddig marad meg mellette. Ha elmegy, majd szerez magának egy másik férfit... vagy nem is egyet!

ANGYALKA *(komolyan)* Hannes, gyere, ülj ide mellém! Gyere ide, kisfiam. *(Pinneberg leül az emelvény szélére, melyen az ágy áll. Angyalka előre hajol, és a mellére húzza a férfi fejét)* És semmi pénzt nem akarsz adni neki?

PINNEBERG De igen. Csak nem most. Majd máskor. Ne beszéljünk róla többet! *(Angyalka megcsókolja a fejét, és ringatja. Szünet után)* Tudod... hogy én mekkora marha vagyok!

ANGYALKA Miért? Mibe került? De nem kell megmondanod, ha nem akarod. Azért vetted, hogy örömet szerezz nekem. Ezt tudom, és örülök is neki.

PINNEBERG *(újabb szünet után)* 125 márkába került, és két márkát adtam a fiúnak. *(szünet)* Ez így soknak tűnik, de ne felejtse el, hogy csak a tükör 50 márká volt.

ANGYALKA A toaletasztal nagyon elegáns, ez nem vitás, persze boldogultunk volna nélküle is az első tíz-húsz évben. Te egy drága, nagy, buta fiú vagy. De akkor nem szidhatsz többé, hogy miért hordom még egy évig a kopott kabátomat, mert nekünk most már elsősorban a lurkóra kell gondolnunk!

PINNEBERG *(megcsókolja)* Angyalkám, hogy te milyen drága vagy! *(hatalmas nevetés és női hangok sikoltozása hallatszik át a szomszéd helyiségből. Mia asszony hangja végül felülkerekedik a többiekén)* Ehh! Micsoda ocsmány társaság! Micsoda förtelmes hely! Anyám megint iszik, és mindjárt bejön hozzánk, mert még az ajtót sem tudjuk becsukni.!

ANGYALKA Anyádnak rossz kedve van. Nem tudnál kifizetni neki legalább egy keveset a lakbérből?

PINNEBERG *(összeszedi minden bátorságát, és kis szünet után határozottan mondja)* Összesen 42 márkám maradt!

ANGYALKA *(rémülten felül az ágyban, szinte felsikolt)* Micsoda? A havi fizetésedből??

PINNEBERG *(halkan)* Igen... csak 42 márka. Hadd magyarázzam meg, Angyalka.

ANGYALKA Tehát összesen 170 márkát kaptál, és nem 250-et, amire számítottunk. És akkor még, és veszel egy... Istenem, mi lesz velünk!! Mi értelme van végigolvasnom *Az anyaság csodáiban*, hogy mi mindent kell beszerezni a kis lurkónak, ha ilyen ostoba módon elköltöd minden pénzünket!

PINNEBERG *(könyörögve)* Tudom. Tudom jól, Angyalkám, hogy hülyén viselkedtem, de annyira csalódott voltam, hogy csak 170 márkát kaptam, hogy amikor ott álltam a kirakat előtt, és megláttam a toaletasztalt, ami neked annyira tetszett, úgy gondoltam, hogy engem semmi nem érdekel, de ezt akkor is megveszem neked... Bocsáss meg nekem, Angyalkám, de én egyszerűen nem tudok nélküled élni. Tudom, hogy hülyén viselkedem, és mindent rosszul csinállok, de ilyen vagyok. De akkor se beszélj így velem, mint egy idegennel. Úgyis annyi minden nyomja a lelkem, és nélküled nem tudok megbirkózni a gondjaimmal.

ANGYALKA *(meleg hangon)* Drága, kicsikém, mi nyomja a lelked?

PINNEBERG Mondd meg nekem, kit érdekelnek manapság az ajánlólevelek? Kit érdekel, hogy megbízható és ügyes eladó vagyok? Mit számít ez a mai világban? Semmit. Tudod, miért kaptam meg az állást Mandelnél? Jackmann azt hazudta a személyzetisnek, hogy a törvénytelen fia vagyok! Hát nem borzalmas!? *(Angyalka babusgatja a fejét)* És az a sok nyomorult féreg, az áruházban! Utálnak, mert Lehmann felvett. Csak egy barátom van, Heilbutt, ő igazi úriember. Valami nudista testkultúra egyesület tagja, de azért úriember. Nem úgy a Kessler. Az minden lehető módon megkeseríti az életemet. Ma különösen rám szállt. Nagyon titokzatos volt, és valami hirdetésről beszélt, ami valamelyik újságban jelent meg...

ANGYALKA Hirdetés?

PINNEBERG Nem tudom, mit akar tőlem ez a marha. Úgy tett, mintha nekem erről tudnom kellene. De mi közöm nekem az ő hirdetéseihez?

ANGYALKA Ne törődj vele, Hannes.

PINNEBERG Elviselhetetlen alak, és gyűlöl, de nem tudom, miért.

ANGYALKA Tudod, mit ír *Az anyaság csodái?* „A leendő anya boldog megindultsággal tapasztalja kisdede életének első, gyengéd jeleit!” Hát igen, gyengéd jelek. Néha akkorákat rúg belém, hogy a lélegzetem is eláll! De nem számít. És ez a tükör se számít, meg a pénz se. Majd csak boldogulunk valahogy.

PINNEBERG *(meghatottan megcsókolja)* Ó, Angyalkám.

6. jelenet

(Mia asszony nyit be, behallatszik a társaság lármája. Látszik rajta, hogy ivott)

MIA Bocsánat, hogy zavarok! Láttam, hogy még ég a lámpa, de ha rosszkor jövök... *(leül, és bánatosan mondja)* Én vagyok itt a háziasszony, de senki nem foglalkozik velem. Mindenkit csak az a két ostoba fruska érdekel, Claire és Nina... Jackmann is valahogy másképp viselkedik velem az utóbbi időben... nem könnyű az én életem se, higgyétek el!

ANGYALKA Szegény mama...

PINNEBERG Sokat ittál, és ilyenkor elérzékenyülsz, ennyi az egész!

MIA Te csak törődj a magad dolgával, és add meg, amivel tartozol! Itt van egy fiatal fiú, olyanforma, mint te, a hirdetésre jött. De sem inni nem akar, sem kártyázni, hát mit kezdjek vele?

PINNEBERG *(feszülten)* Miféle hirdetésről beszélsz, anya?

MIA Hát a hirdetésről, mi másról. Manapság másképp nem megy. *(hirtelen harsányan)* Ez is csak egy éhenkórász... aki odaát van... hogy is hívják... nincs egy fillérje se... te meg fizesd ki a lakbéredet, amíg szépen mondom!!

(Jackmann jön be. A láрма és nevetés ismét felerősödik. Jackmann is kapatos egy kicsit)

JACKMANN Gyerekek, gyerekek, olyan lármát csaptok, hogy még odaát is hallatszik...!

PINNEBERG Tűnjön el innen, Jackmann úr! Nem látja, hogy a feleségem már lefeküdt?

JACKMANN Egy pillanat. Mindjárt megyek. Maguk házas emberek, és mi is azok vagyunk, bár nem pappal meg harangszóval esküdtünk, csak párnával meg lepedővel... *(Miának)* Lányok! Anyukám, te meg menj vissza, és fékezd meg őket egy kicsit! Mindjárt jövök én is.

MIA Meg akarom kapni a pénzemet!

JACKMANN Megkapod, ne félj. Menj már!

MIA Próbáld meg kipréselni belőle, nekem nem sikerült. *(jobbra ki; az ajtó nyitásánál erős láрма)*

PINNEBERG *(kihúzza magát, megigazítja gallérját és nyakkendőjét, és a tőle telhető legnagyobb erővel mondja)* Távozzon, kérem!

JACKMANN Egy pillanat, kedveseim. *(leül Angyalka mellé az ágy szélére)* Micsoda elragadó kis asszony... és miért ne segíthetnénk egymásnak, elvégre emberek vagyunk?

PINNEBERG *(kicsit szelídebben)* Menjen, kérem!

JACKMANN *(kuncogva)* Megyek, megyek, de előbb el kell intéznünk ezt a lakbér ügyet.

ANGYALKA Édes jó istenem!

JACKMANN Mondja még egyszer, hogy „Édes jó istenem”, olyan régen hallottam már! Az én egyetlenem odaát másra se tud gondolni, csak arra a nyomorult lakbérre. Teljesen elrontja a szórakozásunkat. Úgyhogy én magamban arra gondoltam: Jackmann, az utóbbi napokban ügyesen játszottál és melléd állt a szerencse, igazán felkarolhatnád a fiatalságot... Arra gondoltam, hogy úgyis adnék a naccsasszonynak egy kis pénzt. De akkor magamban azt mondtam: add azt a pénzt inkább a gyerekeknek. Ők aztán lakbér formájában továbbadják neki, az eredmény ugyanaz, viszont a házban újra béke lesz!

PINNEBERG Jackmann úr, ez igazán nagyon szép magától, de sajnós mi ezt nem...

JACKMANN Szép? Miért? Csak magammal teszek jót! Békét és nyugalmat szeretnék, ennyi az egész. Itt van 200 márka. *(kiveszi a pénzt a tárcájából)* Tegyük meg nekem azt a szívességet, hogy elfogadják! Hiszen most már láthatják, hogy nem nyugszik meg, amíg meg nem kapja a lakbért.

PINNEBERG *(szívesen elfogadná)* Nem lehet... ezt nem tehetem...

JACKMANN De ez az édes kicsi asszony megteheti, ugye? Mert maga megért engem, ugye? *(Angyalkának nyújtja a pénzt)*

ANGYALKA *(elfogadja a pénzt)* Igen, megérttem magát, Jackmann úr... és köszönettel elfogadjuk.

JACKMANN Hagyja ezt! Csak azért csinálom, hogy megbékítsem a sárkányt. Ma este szörnyen dühös, mert az egyik vendég, valami Kessler, nem akar semmit sem inni...

PINNEBERG *(mintha darázs csípné meg)* Hogy hívják?

JACKMANN Kessler, ha jól emlékszem, vagy valami hasonló neve van.

PINNEBERG *(dühösen)* Hogy kerül ez ide?

JACKMANN Láttam a hirdetést, hát hogy a fenébe másképp!

PINNEBERG Miféle hirdetést? Mi áll abban a hirdetésben! Hallja? Mondja már meg! *(megragadja Jackmann gallérját)*

JACKMANN *(kiszabadítja magát)* Na-na, kis emberke, nyugi! Csak egy apróhirdetésről van szó, amit az anyja be szokott tenni az újságokba...

PINNEBERG És mi áll benne?

JACKMANN Mi áll benne, mi áll benne! Az áll benne, hogy társaságra vágyó úriemberek elbűvölő fiatal hölgyekkel ismerkedhetnek meg Mia Pinneberg asszony felvilágosult légkörű szalonjában, Spencerstrasse 92, első emelet.

PINNEBERG *(elkeseredetten)* Ez az a hirdetés, amit Kessler olvasott!

JACKMANN Persze, hogy ez az. Valamit nyökögött magáról is, meg a Mandel áruházról, de én természetesen úgy tettem, mint akinek sejtelme sincs róla, hogy maga kicsoda, és azt mondtam neki, hogy nem olyan ritka név az a Pinneberg.

PINNEBERG Hála istennek!

JACKMANN Na, most már visszamegyek. Jó éjt, gyerekek, aludjanak jól, álmodjanak szépeket. *(jobbra ki; Pinneberg kétségbeesetten járkal fel-alá)*

ANGYALKA *(felkel az ágyból, aggódalmasan)* Hannes, mi baj van?

PINNEBERG Pfuj, milyen undorító! Kessler azt hitte, hogy a te hirdetésed van az újságban, hogy te vagy az, akinek szalonja van!

ANGYALKA Na de hát nem így van.

PINNEBERG Persze, hogy nem te vagy az, hanem az anyám! Ha rájön, hogy mi is itt lakunk, lőttek az állásomnak Mandelnél. Érted? Öltözz fel! Gyorsan, most rögtön!

ANGYALKA *(bénultan engedelmeskedik)* Jól van, jól van. *(befut a spanyolfal mögé)*

PINNEBERG Csak kapj magadra valamit... mi van, ha Kessler elvéti az ajtót, és benyit ide... *(felkap egy táskát, és pakolni kezd bele)* Csak az apróságokat visszük magunkkal, a többi holmiért majd holnap elküldetünk... a toalettasztalért is természetesen. Siess, egy percig nem akarok maradni tovább ebben a bünbarlangban. Siess már!

ANGYALKA *(épp hogy magára rángatta a legszükségesebb ruhadarabokat, előjön)* Már itt is vagyok. Mindent úgy csinálunk, ahogy te jónak látod! Csak ne veszítsük el a bátorságunkat!

PINNEBERG Tűnjünk el innen, minél gyorsabban!

ANGYALKA Jó, jó...

(Mia asszony benyit, a félig nyíló ajtóban először nem látni, ki az, csak a hangot hallani)

PINNEBERG Ez Kessler! Akkor végem van!

MIA *(bejön)* Mi van itt? Mind a ketten fenn vagytok?

PINNEBERG *(dühösen odarohan hozzá)* Igen... tessék, itt van 200 márka. *(átadja Jackmann pénzét)*

MIA 200 márka! Na ez igazán szép tőled! Így már a jövő hónap is ki van fizetve!

PINNEBERG Minden hónap ki van fizetve, amíg csak élünk! *(hirtelen lerántja a lámpáról a piros papírt. Éles, fehér fény tölti be a szobát)* Pokolba ezzel az émelyítő, piros fénnel!

MIA *(zavarja a fény)* Mit csinálsz?

PINNEBERG

Megmutatom Angyalkának, milyen vagy valójában: öreg, kapzsi és förtelmesen ronda. *(felemeli a táskát)* Gyere, Angyalka, megyünk. Ide soha többé nem jövünk vissza!

(Jobbra, futva távoznak, Mia döbbenten leül az ágyra, kezében a pénzt szorongatja)

Függöny

ÖTÖDIK KÉP

1. jelenet

Mandel-áruház, férfiruhaosztály. Modern, funkcionalista berendezés. Pultok, szövetek, nagy tükrök, állványok a kész ruhákkal, stb. Pinneberg pultja jobb oldalt, elöl áll, telefon van rajta.

Spanfuss, az önelégült részlegvezető gyűlést tart az osztály dolgozóinak, akik között ott áll Pinneberg, az alattomos Kessler, az elegáns, jó kiállású Heilbutt és még egy-két eladó.

SPANNFUSS Igen, uraim, az új kvótarendszer a januári kiárusítás során kiállta a próbát. A mostani hónap nehezebb, mert nem a rendszernek kell ismét bizonyítania működőképességét - hiszen az már régóta bizonyítottnak tekinthető - hanem maguknak, uraim. Most magukon a sor, hogy megmutassák rátermettségüket. Tegnap az igazgató úr utasított, hogy a legnagyobb komolysággal emlékeztessem az urakat arra, hogy minden eladónak a havi keresete hússzorosát kell eladnia. Már nincs sok hátra februárból, és a könyvek szerint legtöbbjük alaposan le van maradva. Azt tanácsolom, hogy szedjék össze magukat, és hozzák be a lemaradásukat a hátralevő időben, mert különben az igazgatóság kénytelen lesz lépéseket tenni a kevésbé rátermett elárusítókkal szemben!

PINNEBERG *(mélyen felháborodva)* Na de ez így igazságtalan!

SPANNFUSS Hogyan?

PINNEBERG Spanfuss úr, mi eddig mind abban a hiszemben dolgoztunk, hogy február-ra csökkentik a kvótát, részben a januári kiárusítás miatt, részben pedig azért, mert februárban csak huszonnégy munkanap van szemben a januári huszonhéttel.

(A többi eladó bólogatással jelzi, hogy hasonló véleményen van)

SPANNFUSS Szomorúan látom az önbizalom hiányának ezt a kiáltó megnyilvánulását. Manapság nálam csak egy dolog számít: „Mutasd az eladási eredményedet, és megmondom, ki vagy!” A kiárusítás könnyű hónapja alatt megvolt a lehetőségük rá, hogy megszokják az új rendszert, és beállítsák magukat a kívánt teljesítményre: a havi bér hússzorosára. Ha a kvótát február-ra leszállítanánk, az a teljesítőképességük csökkenését eredményezné, ami által megrendülhet az önbizalmuk. Ebben pedig semmi körülmények között nem kívánok közreműködni... kivált a maga esetében nem, Pinneberg úr, hiszen maga nem engedhet meg magának semmiféle csökkenést! Uraim, térjenek vissza a munkájukhoz. *(odébb megy, két eladóval beszélget a háttérben)*

KESSLER Most jól megkapta! Minek ilyen rátarti, minek vitatkozik Spanfusszal?

PINNEBERG De maga, Kessler csak hajlong és bólogat! Mindenkinek ez a véleménye, februárban nem lehet ugyanannyit eladni, mint januárban!

KESSLER Én eladtam annyit ebben a hónapban, amennyire szükségem van. Még feleslegem is van.

PINNEBERG Én viszont háromszáz márkával kevesebbet adtam el.

KESSLER *(álnokul)* Igazán örülnék, ha segíthetnék magának valahogy. Átvezethetnénk pár száz márkát az én könyvemből a magáéba!

PINNEBERG *(örömmel)* Igazán megtenné?

KESSLER Hát persze.

HEILBUTT Ezt nem fogadhatod el, Pinneberg!

KESSLER Miért nem? Talán nem segíthet egyik kolléga a másiknak?

HEILBUTT Nem. A kalaposztályról kidobtak valakit emiatt.

KESSLER Nem tudja meg senki.

HEILBUTT Az nem olyan biztos... kivált ebben az esetben nem!

PINNEBERG Valóban, Kessler, ez nagyon szép magától, de nem fogadhatom el.

KESSLER *(sértődötten)* Ahogy akarja.

PINNEBERG De ha maga már teljesítette a mennyiséget, amire ebben a hónapban szüksége van, megtenné azt a szívességet, hogy nem próbálja meg elhalászni előlem a vevőket?

KESSLER Hát persze... nekem arra nincs szükségem. *(odébb megy)*

HEILBUTT Az álnok disznó! Ha elfogadtad volna az ajánlatát, rögtön elmegy a főnökhöz, és feljelent.

PINNEBERG Te jól bírod a versenyt, Heilbutt. Te vagy a cég legjobb eladója. De én... Ma ráadásul különösen rosszul megy a munka...!

HEILBUTT Őszintén szólva, látszik is rajtad, hogy nagyon odavagy.

PINNEBERG A feleségemet ma éjszaka vittem be a szülőotthonba, és nem tudom, hogy fogja bírni a szülést.

HEILBUTT Nem lesz semmi baj. Amikor két hete nálatok jártam, olyan erős és egészséges volt, hogy öröm volt ránézni.

PINNEBERG Én is remélem, hogy rendben lesz... de mégis... bűnözőnek érzem magam! Gondold csak el, mi van, ha belehal?

HEILBUTT Miért halna bele?

PINNEBERG Csak gondold el, ha belehal... akkor én gyilkos vagyok!

HEILBUTT Akkor az egész világ tele van gyilkosokkal!

PINNEBERG *(bűntudatosan)* Ha legalább tudnám, hogy mennek a dolgok!

HEILBUTT Telefonálj oda és kérdezd meg!

PINNEBERG Tudod, hogy a telefont nem szabad magánbeszélgetésre használni.

SPANNFUSS Heilbutt!

HEILBUTT Megyek, és szóval tartom Spanfusst, közben te gyorsan telefonálj.

2. jelenet

PINNEBERG *(idegesen felkapja a telefont, fojtott hangon beszél, közben állandóan hátrafelé pislog)* Halló! Központ? Kapcsolják Moabitot. Moabit? 17434 ... Halló, szülőotthon? Kérem a B. osztályt. Halló, B. osztály? A főnővérrel beszélek? Johannes Pinneberg vagyok. Szeretném megkérdezni, hogy van a feleségem. Megindult a szülés? De hogy van? Gondolja, hogy életben marad? ...

(Közben bejön egy férfi vásárló, Pinneberg felé tart, aki szörnyű dilemmába kerül. Szeretné kiszolgálni, de azt is szeretné megtudni, mi a helyzet a feleségével.)

VÁSÁRLÓ Egy esőkabátot szeretnék venni.

PINNEBERG Óh, egy pillanat... *(a vásárlónak)* Kérem, foglaljon helyet egy pillanatra.

VÁSÁRLÓ Nincs sok időm...

PINNEBERG Csak egy pillanatra, aztán máris kiszolgálom önt. *(a telefonba)* Halló? Gondolja, hogy...

VÁSÁRLÓ El kell érnem a vonatom...!

PINNEBERG *(a vásárlónak)* Máris kérem... *(a telefonba)* Halló, itt vagyok, halló!

(Kessler, aki már nem Spanfusszal beszélget, kihasználja a lehetőséget, és két másik eladóval együtt odasiet, hogy megkaparintsa magának a vásárlót)

KESSLER Ha megengedi, én kiszolgálom önt.

1. ELADÓ Az úr inkább talán engem választ!

2. ELADÓ Vagy engem!

(összevesznek, hogy kié legyen a vásárló, végül Kessler győz)

VÁSÁRLÓ Hé, hé, amíg nem veszek újat, ne tépjék már szét nekem a régi malaclopómat!

PINNEBERG De hát én fogom kiszolgálni az urat!

KESSLER Magánügyek intézése közben?... Erre parancsoljon... ha volna kedves, itt vannak az esőkabátok! *(vigyorogva elvezeti a vásárlót, a két másik eladó csalódottan visszatér a pultjához)*

HEILBUTT *(hátulról bejön)* Na, mi a helyzet?

PINNEBERG Sikerült telefonálnom, de rögtön megszakadt... Közben Kessler elvitte a vevőmet, pedig megígérte...

HEILBUTT Nem szabad megbízni benne.

PINNEBERG De legalább megtudtam volna, mi van a feleségemmel! Azt mondta a főnővér, hogy a gyerek bármelyik pillanatban megszülethet...

HEILBUTT Szedd össze magad, Pinneberg, különben baj lesz.

PINNEBERG Te könnyen beszélsz, neked minden sikerül!

HEILBUTT Szomorúan látom az önbizalom hiányának ezt a kiáltó megnyilvánulását. Hiszen te vagy az egyik legjobb eladónk!

PINNEBERG *(döbbenet)* Hogy én?

HEILBUTT Persze, csatlakoznod kellene a testkultúra mozgalomhoz, ha belépnél, elmúlna az idegességed. Gondolj arra, milyen volt az uszodában tegnapelőtt.

PINNEBERG Hát érdekes volt. És hálás vagyok neked, hogy elvittél magaddal.

HEILBUTT Ötven év múlva mindenki meztelenül fog járni.

PINNEBERG Akkor itt, a férfiruha osztályon jelentősen növekedni fog a munkanélküliség.

HEILBUTT Csatlakoznod kellene neked is, meg a feleségednek is.

PINNEBERG Nem, a feleségem semmiképpen nem csatlakozhat.

HEILBUTT Miért nem?

PINNEBERG Nem, ő nem. Ő amúgy sem olyan ideges természetű, mint én!

HEILBUTT De te azért még beléphetnél.

PINNEBERG Hát igen... nagyon csábító a lehetőség... de... nem, nem akarok belépni!

HEILBUTT De miért nem?

PINNEBERG Nézd, amikor ott álltam és beszélgettem azzal az anyaszült meztelen kisasszonnyal, nem tagadom, hogy hatással volt rám. Nem akarom, hogy bármi ilyesmit érezzek más iránt, úgy értem más, mint Angyalka, vagyis a feleségem iránt. Ezért nem akarok belépni. Nem azért, mert nekem nem volna szabad, vagy nem merek, hanem azért, mert nem akarok!

HEILBUTT *(kicsit megbántottan)* Kérlek, ahogy gondolod, de tényleg nagyon ideges vagy!

(Egyszerre több vevő érkezik. Az egyikkel Heilbutt, a másikkal Kessler foglalkozik, Pinnebergnek egy kövér férfi jut, aki a feleségével jött.)

2. VÁSÁRLÓ Jó napot, fiatalember! Télikabátot keresek!

PINNEBERG Kérem.

FELESÉG Olyat mutasson, ami pontosan a férjem mérete.

PINNEBERG Természetesen.

FELESÉG Amit legutóbb vettél, túl hosszú volt, és nagyon idétlenül néztél ki benne.

2. VÁSÁRLÓ Hagyd már ezt, anyukám! Elvégre én fogom azt a kabátot viselni, nem te! Figyeljen ide, fiatalember, a kabát nem kerülhet többé 25 márkánál. Érti? Schulze, akivel együtt kártyázom minden szerdán, 20 márkáért vett magának kabátot, valódi angol szövetkabátot igazi műselyem béléssel!

PINNEBERG Ez képtelenség, uram! Igazi angol szövetkabátot nem kap 20 márkáért.

2. VÁSÁRLÓ De hát mondom magának, hogy Schulze állítja, hogy nem adott érte többet.

(Spanfuss bejön, és ellenőrzi az eladók munkáját)

PINNEBERG Ha az emberek vesznek valamit, sajnos gyakran hajlamosak azzal dicsekedni, hogy szinte ingyen jutottak hozzá!

2. VÁSÁRLÓ Igen? Szóval maga továbbra is azt állítja, hogy az én Schulze barátom hazudik?!

FELESÉG Apukám, ne izgasd fel magad!

2. VÁSÁRLÓ Te is ismered Schulzét, tudod, hogy maga a megtestesült becsületesség! Hallja, fiatalember, maga nekem ne becsmérleje Schulzét! Nekem ezt nem kell eltűnöm magától, ezt jegyezze meg!

PINNEBERG *(aggódva látja, hogy Spanfuss közelebb jön, és figyel)* Természetesen nem így értettem...

2. VÁSÁRLÓ Ezt bizony nem lehet másképp érteni...

PINNEBERG De megmutatom önnek, milyen olcsóbb szövetkabátjaink vannak...

2. VÁSÁRLÓ Nem, nekem maga ne mutasson semmit. Azt hiszi, még veszek is valamit olyan helyen, ahol becsmérlik az én Schulze barátomat? Szerencsére akadnak a környéken más boltok is. Gyere, Johanna, elmegyünk máshova!

PINNEBERG Bocsánatot kérek...

2. VÁSÁRLÓ Ezzel elkésett. Elmegyünk máshova. *(elmennek; Kessler, aki tanúja volt a jelenetnek, kárörvendően mosolyog)*

SPANNFUSS *(előrejön Pinneberghez)* Maga miért bosszantja fel ennyire a vevőket?

PINNEBERG Azt mondta, hogy 20 márkáért lehet kapni igazi angol szövetkabátot!

SPANNFUSS Természetesen nem lehet, de azt kell mondani neki, hogy nálunk 40 márkáért olyan kabátot kap, amelyik négyszer olyan sikkes és tartós, és el kell egyet adni neki!

SPANNFUSS Mi van magával, Pinneberg? Fáradtnak látszik. Amerikában az eladók este épp olyan derűsek, mint reggel. Keep smiling! A cégnek nincs szüksége olyan emberre, aki nem tud jókedvűnek látszani. *(Pinneberg megpróbál mosolyogni)* Ez az, ezt szeretik a vevők. *(Pinneberg továbbra is görcsösen mosolyogva néz rá)* Na jó, ha más nincs a közelben, nem kell folyvást az arcomba vigyorgnia! Mi baja van, Pinneberg?

PINNEBERG Az a helyzet, hogy a feleségem gyereket vár, bent van a szülőotthonban, és... a szülés bármelyik pillanatban esedékes!

SPANNFUSS *(hirtelen emberi hangon)* Nahát, valóban? Gratulálok, Pinneberg! Maga egyébként rátermett eladó, Pinneberg, csak túlságosan visszahúzódó. A vevőt kényszeríteni kell rá, hogy vásároljon. El kell kapni, bele kell akaszkodni, és erősen fogva kell tartani! Addig nem szabad elengedni, amíg nem vesz valamit. Mert vennie kell! Aki egyszer belépett a mi forgóajtónkon, azt mindig rá lehet venni, hogy vásároljon valamit, ezt ne felejtse el, Pinneberg!

PINNEBERG Értettem.

SPANNFUSS Nem lehet oda telefonálni? Nem lehet megkérdezni, hogy van a felesége?

PINNEBERG Lehet, de...

SPANNFUSS A szolgálati szabályzat szerint persze nem használhatja ezt a telefont, de én most engedélyt adok magának!

PINNEBERG *(felkapja a kagylót)* Halló! Kérem a Moabit... 17434-et... Halló, szülő-
otthon,? Kérem a B. osztályt. A főnövérrrel beszélek? Megint én vagyok,
Pinneberg... *(rémült pillantást vet Spanfussra, mert elárulta, hogy már
korábban is telefonált, de Spanfuss elnézősen mosolyog)* Mi a helyzet?
Megszületett a gyerek? És a feleségem él? És jól van? Hát ez nagyszerű!
És a gyerek rendben van...? Úgy értem: olyan, amilyennek lennie kell?
Fiú vagy lány? Nagyon köszönöm a kedvességét. Kérem, adja át az
üdvözlőmet a feleségemnek, és mondja meg neki, hogy sietek hozzá.

SPANNFUSS Ha jól hallom, minden rendben van!

PINNEBERG Nagyon köszönöm, Spanfuss úr. Most, hogy tudom, hogy minden rend-
ben van, egészen másképp érzem magam. Most fog menni a munka...!
Meglátja, Spanfuss úr, meg lesz velem elégedve!

SPANNFUSS Helyes! Mutassa meg, mit tud, Pinneberg! *(hirtelen rájön, hogy túlsá-
gosan barátságos és emberi hangon beszél az alárendeltjével, és ezért
hirtelen hangot vált)* A magánügyeknek egyébként semmi köze az itteni
munkához, és jobban teszi, ha az ilyen ügyeket a jövőben megtartja
magának! *(újra felölti méltóságteljes pózát, és továbbmegy egy másik
eladóhoz)*

HEILBUTT *(bejön)*

PINNEBERG *(büszkén)* Gratulálhatsz... apa lettem!

HEILBUTT Navégre! Szívből gratulálok, Pinneberg! Fiú lett, vagy lány?

PINNEBERG Fiú, természetesen! És most már jöhetnek a vevők! Ki lesznek szolgálva!
(büszkén megigazítja a gallérját és nyakkendőjét) Na, már jön is egy. *(egy
ugrással előre veti magát, és megkaparintja a vevőt Kessler és a többiek
orra elől azzal, hogy határozott hangon ezt mondja:)* Parancsoljon...
uram!

5. jelenet

- SZÍNÉSZ *(szinte feltűnő eleganciával van öltözve, önkéntelenül engedelmeskedik a felszólításnak, pedig már majdnem Kessler markába került. Járásában és mozdulataiban egyszerre van valami túlzás és visszafogottság. Egyik ujjával megböki kalapja karimáját, és ezt mondja:)* Bocsánat, uram, engedjen meg egy kérdést: van fantáziája? Látom, nem érti, miért kérdezem, de megpróbálom elmagyarázni, mire gondolok. Képzelje el, hogy ide, ebbe az elegáns áruházba egyszer csak beállít egy igazi csavargó, egy olyan Ackerstrasse környéki vagány, aki valamilyen csodálatos módon pénzhez jutott - hogy hogyan, az nem tartozik magára, sem a cégére. Most azonban tetőtől talpig fel akar öltözködni, mégpedig úgy - és most itt ez a fontos -, ahogy azt az Ackerstrasséban elegánsnak gondolják. Várjon csak, megmutatom, hogy jobban megértse, mire gondolok. Itt jön az Ackerstrasse császára! „Aranyapám komplett felújítás lesz, új tapéta tetőtől talpig, steksz nem számít, van mint a pelyva!” És aztán meg ilyen lesz. Hogyan öltöztetné fel?
- PINNEBERG Csak nem... csak nem maga Schlüter úr, a híres színész?
- SZÍNÉSZ De igen, én vagyok.
- PINNEBERG Láttam magát egy kitűnő filmben! Nem is értem, hogy eddig miért nem ismertem fel!
- ELADÓ Áruházi szarka.
- SZÍNÉSZ *(jól esik neki)* Örülök, hogy tetszett magának a filmem.
- PINNEBERG Nahát, egyszerűen csodálatos volt. Az a tartás, az a járás, az a mimika!
- SZÍNÉSZ Szóval maga is a csodálóim közé tartozik... mm... izé...de hát nem is tudom a nevét!
- PINNEBERG *(tisztelettelző meghajlással)* Pinneberg!
- SZÍNÉSZ Pinneberg úr. Mondja el kérem, mi tetszett magának legjobban abban a filmben, mi volt az, amit olyan jól csináltam?
- PINNEBERG Tulajdonképpen minden. Nézze, lehet hogy maga most ki fog nevetni engem, Schlüter úr, mert nem értek a művészethez, de az volt az érzésem, hogy akit játszott, az én magam is lehetnék. Nekünk, kisembereknek manapság nem mennek jól a dolgaink. Az életünk napról napra valahogy egyre érthetlenebb. Az ember bizonytalannak érzi magát, kicsinek és gyámoltalannak...
- SZÍNÉSZ Nagyon érdekes, amit mond, Pinneberg úr. A nép hangja! Remélem, mi művészek soha nem leszünk annyira elbizakodottak, hogy ne értsük, és ne halljuk meg a nép hangját! De most dologra! Mutasson meg mindent, amiről úgy gondolja, hogy viselhetem egy ilyen szerepben. A színházban csak rongyokat kaptam, amikkel tönkretenném az egész szerepet!
- (Kessler autogramot kér.)*
- ELADÓ Az unokámnak lesz.
- SZÍNÉSZ A nevét.

ELADÓ Hansl.

SZÍNÉSZ Az unoka nevét. Mit gondol, milyen anyagok tetszenének ennek az embernek?

PINNEBERG Azt hiszem, az erős színek és feltűnő minták. Talán a csíkos vagy a nagykockás. Bőszárú nadrág, testhez simuló, tömött vállú zakó - természetesen tartunk ilyen holmit is, hiszen mindenféle ízlést ki kell elégítenünk.

(Pinneberg kirakja a holmikat, mellényt, zsakettet, zakót, nadrágokat, kabátokat, stb., míg a pult egészen megtelik. A színész felpróbálja a ruhákat, nézi magát a tükörben, időnként elismerését fejezi ki Pinneberg ötleteiért.)

SZÍNÉSZ Ez az! Pontosan ez! Magával igazán öröm együtt dolgozni!

(Közben elmegy mellettük Spanfuss, aki látva Pinneberg buzgóságát és energikusságát, elismerően bólint. A színész végül félrerak bizonyos holmikat, és buzgón ír valamit a jegyzetfüzetébe. Pinneberg elragadtatva nézi, és nagy összegű vásárlásra számít)

PINNEBERG *(készséges mosollyal, blokkfüzettel a kezében)* Mit szabad számláznom?

SZÍNÉSZ Számláznia? Semmit! Természetesen nem akarom megvenni ezeket a vacakokat, csak tanulmányozom őket. *(látva Pinneberg elszörnyedését)* Ne bántson meg, Pinneberg úr, ne vágjon ilyen savanyú képet. Azt hittem, örül, hogy segíthet nekem. De ha mindenáron kapni szeretne valamit a fáradozásáért, küldök magának két mozijegyet a legközelebbi filmemre.

PINNEBERG *(halkan, csendesen)* Schlüter úr, nem venne meg mégis legalább valamit? Hiszen magának nem számít a pénz. Nemrég olvastam az újságban, hogy maga az egyik legjobban fizetett színész az egész országban. Ha most elmegy úgy, hogy nem vesz semmit, az azt jelenti, hogy rossz eladó vagyok, és ki fognak rúgni!

SZÍNÉSZ Mit akar maga, tulajdonképpen? Hogy ezt mind vegyem meg, pusztán a maga kedvéért? Magának elment az esze!

PINNEBERG *(szinte magán kívül a félelemtől és elkeseredéstől)* Kérem, Schlüter úr, próbálja megérteni, miről van szó. Magának ezt meg kell értenie. Hiszen láttam magát abban a filmben. Ott pont egy ilyen kétségbeesett kis bolti eladót játszott, mint amilyen én vagyok. Nem tudta volna olyan jól játszani, ha nem esne meg a szíve a magamfajta embereken...

SZÍNÉSZ Hallja, kérem! Hát ez egyszerűen koldulás!

PINNEBERG *(könyörögve)* Vegye meg legalább azt a kabátot, amelyik annyira tetszett magának! Az anyaga seviot, és még festeni is lehet!

SZÍNÉSZ *(már bosszúsan)* Hagyja már abba ezt a siránkozást! Ez már nem vicces!

PINNEBERG *(nem bírja leállítani magát, odáig megy, hogy amikor a híres művész menni akar, megfogja a karját)* Ennél a cégnél az a szabály, hogy mindenkinek havonta el kell adnia egy bizonyos mennyiséget. Ha nem teljesíti, elbocsátják.

SZÍNÉSZ *(jól láthatóan eltolja Pinneberg kezét a karjáról, és olyan hangosan mondja, hogy Spanfuss és a többiek is meghallják)* Kikérem magamnak ezt a bizalmaskodást!

SPANNFUSS *(odasiet)* Elnézést kérek, Spanfuss vagyok, a részlegvezető!

SZÍNÉSZ Én pedig Albert Schlüter vagyok... talán mond magának valamit ez a név?

SPANNFUSS *(megilletődve)* Ó, a mi nagy színészünk, Albert Schlüter!

SZÍNÉSZ *(dühösen)* Meg kell mondanom, nagyon különös bánásmódnak van kitéve az ember ebben az üzletben. Erővel kényszerítik a vásárlásra, akár szándékában van, akár nem... és ez az ember még ráadásul azt állítja, hogy őt pedig a cég kényszeríti erre a tolatkodó viselkedésre. Hát ez mégiscsak botrány! Kedvem volna megkérni valamelyik újságíró barátomat, hogy járjon egy kicsit utána ennek a dolognak.

SPANNFUSS *(elszörnyedve)* Na de kedves Schlüter úr, hát hogy gondolhat illet... természetesen csak arról van szó, hogy az eladónk lehetetlenül viselkedik. Mérhetetlenül fájlalom, hogy épp ehhez az eladóhoz került, amikor megtisztelti üzletünket. Nekem magamnak kellett volna önt kiszolgálnom. Kérem fogadja el a Mandel cég nevében is legalázatosabb bocsánatkérésemet, és megnyugtathatom, hogy Pinneberg urat természetesen elbocsátjuk.

SZÍNÉSZ *(élvezi Spanfuss törleszkedését, és meg akarja mutatni nemeslelkűségét)* Szerintem elég, ha ezúttal megússza egy figyelmeztetéssel. Igaz, hogy megfogott...

SPANNFUSS *(döbbenet)* Valóban megfogta önt, Schlüter úr? Hát ez hallatlan!

SZÍNÉSZ Azt hiszem, ezzel a magam részéről lezártnak tekintem ezt a kis kellemetlenséget.

SPANNFUSS Köszönöm, Schlüter úr, igazán köszönöm! *(a háttér felé kíséri a színészt)* Amit az eladási kvótáról mondott ez az ember, az természetesen ostobaság. Isten önnel, Schlüter úr, és még egyszer: bocsánat! *(Megfordul, és gyorsan visszatér a megsemmisült Pinneberghez, akit Kessler és a többi eladó már némi távolságból figyel csak, mintha leprás volna. Heilbutt nincs közöttük)* Nahát maga aztán kivágta a rezet, Pinneberg. De nem fogja még egyszer megismételni, erről biztosíthatom. Azonnali hatállyal el van bocsátva. Menjen le a személyzeti irodába a papírjaiért.

PINNEBERG *(felriad kábultságából, és könyörgőre fogja)* Ezt nem teheti meg velem, Spanfuss úr! Mihez kezdjek most, ha elküld? Hol találhatnék másik helyet?

SPANNFUSS Ez nem tartozik rám... na menjen már!

PINNEBERG *(megragadja Spanfusst)* Ne küldjön el, Spanfuss úr! Feleségem van, és épp most született gyerekem! Hogy tartsam el őket? Magának is vannak gyerekei, Spanfuss úr, és az előbb még mosolygott, amikor a gyerekemről beszéltem magának! Tényleg mosolygott!

SPANNFUSS

(kiszabadítja magát) Ez az eredménye, ha az ember csak egy pillanatig is barátságosan viselkedik a beosztottjaival! El van bocsátva, és ne engem hibáztasson érte, hanem saját magát, mert maga olyan ember Pinneberg, aki semmire se jó. Ez az igazság.

(Pinneberg bénultan áll, és belátja Spanfuss szavainak igazságát. Aztán megfordul, és lassan elindul a háttér felé.)

Függöny

HATODIK KÉP

1. jelenet

Kerti fabódé a Jó reménység nevű, Berlin-környéki kiskert-telepen. Egyetlen helyiségből áll, mely a Pinneberg család nappalija, ebédlője, hálószobája és konyhája. Kerti bútorokkal van berendezve, az egyik sarokban vaságy áll, de kitüntetett helyet foglal el benne a harmadik felvonásból ismert toalettasztal. A gyerek kopott bőlcsőben fekszik. Hideg novemberi nap van, késő délelőtt. Angyalka olcsó blúzokat varr egy öreg varrógépen. Pinneberg rosszabbul van öltözve, mint korábban, de azért még puha gallért és nyakkendőt visel, bár ezek is régiek és kopottak. Kopogtatnak, és Krymna nyit be, aki szintén a bódételep egyik szegény lakója.

KRYMNA Na, Pinneberg, jössz fát gyűjteni?

ANGYALKA *(gyorsan)* Nem, nem! Te ne keveredj bele semmi ilyesmibe. Nem kell fát lopnunk, megélünk anélkül is!

KRYMNA Nem kell félni, fiatalasszony. Csak ide megyünk át az erdőgazdaságba, és ha elég sokan vagyunk, az erdész nem mer szólni, még ha észrevesz is. Na, jössz, Pinneberg?

PINNEBERG *(Angyalkának)* Félig-meddig megígértem, hogy elmegyek velük... *(Angyalka nem válaszol)* Hát nem, Krymna, azt hiszem mégsem akarok ebben részt venni...

KRYMNA Jól van, nélküled is megvagyunk. Maradj csak itthon, és játszd a finom úriembert. *(elmegy)*

PINNEBERG Most dühös ránk, és még kevésbé fognak szeretni minket itt a telepen, mint azelőtt.

ANGYALKA Nem baj! Azért még nem sülyedtünk olyan mélyre, hogy lopnunk kelljen!

PINNEBERG Én sem lelkesedtem különösképpen ezért az ötletért, de ha többiek mind...

ANGYALKA Ne félj, boldogulunk valahogy akkor is.

PINNEBERG Mindig ezt mondjuk, de most már nyolcadik hónapja, hogy munka nélkül vagyok!

ANGYALKA Megleszünk, hidd el, csak ne veszítsük el a bátorságunkat. Hallod, Hannes? *(Pinneberg nem válaszol)* Hiszen segélyt is kapunk.

PINNEBERG Akkor is te tartasz el minket! *(hirtelen nyersen)* Meg ne lássam még egyszer, hogy hazahozod a vacsorádat onnan, ahova varrni jársz. Tessék megenni! Épp eléggé lefogytál már.

ANGYALKA Na de Hannes...

PINNEBERG *(határozottan)* Hallani sem akarok róla. Én biztos, hogy nem eszem belőle, ezt megmondhatom. *(Angyalka hallgat, folytatja a varrást)* Ne veszítsük el a bátorságunkat... könnyű ezt mondani! Mikor az ember ott áll abban a hosszú sorban a segélyért, bizony nem sokra tartja magát.

ANGYALKA Te is tarthatod magad annyira, mint ők, vagy bárki más!

PINNEBERG Nem. Az itt a baj, tudod, hogy az olyanok, mint te meg én, nem tartoznak sehova.

ANGYALKA Mit nem csinálunk?

PINNEBERG Nem tartozunk sehova. Nem tartozunk össze senkivel. Ott álltam a sorban egy csomó ember között, és teljesen egyedül éreztem magam. Az egyik munkás elővette a butykosát, és megkínált pálinkával, de amikor köszönettel elhárítottam, nagyon dühös lett, és mindenféle durvaságot vágott a fejemhez...

ANGYALKA *(varr)* Miért kell ezt ennyire a szívedre vened!

PINNEBERG Mert neki volt igaza, és mert láttam, hogy a többiek is egyetértettek vele.

ANGYALKA Miért, mit mondott?

PINNEBERG Azt mondta, hogy jobban tenném, ha nem hordanám fenn az orrom, és nem utasítanám vissza egy munkásember italát, hanem inkább eldobnám a gallért meg a nyakkendőt, hogy én is olyan legyek, mint a többiek!

ANGYALKA *(önkéntelenül)* Nem, Hannes, ezt nem szabad!

PINNEBERG De bizony, hogy szabad! Teljesen igaza van. Emlékszel, amikor először voltam nálatok, és kiszámoltuk, milyen kevésből kell majd megélnünk, és te megkérdezted, fontos-e, hogy mindig gallért viseljek...

ANGYALKA És te nagyon határozottan azt mondtad, hogy igen.

PINNEBERG De tulajdonképpen azt gondoltad, hogy felesleges, és akkor is, mint mindig, neked volt igazad! Minek nekem ez a gallér... ami ráadásul már csupa cafrang... vagy ez a rongyos nyakkendő.

ANGYALKA *(rémülten)* Hagyd, Hannes!

PINNEBERG *(leszedi magáról a gallért és nyakkendőt)* Miért érzem különbnek magam másoknál, ha egyszer nem vagyok az! *(zsebébe dugja a gallért és nyakkendőt)*

ANGYALKA Ezt még megbánod, Hannes. Az embernek soha nem szabad... hogy is mondjam... lemondania saját magáról.

PINNEBERG A világ már réges-rég lemondott rólam, mire megyek vele, ha ragaszodom valamihez, ami már nem jelent semmit! *(a gyerek nyöszörögni kezd a bölcsőben)*

ANGYALKA Mondd, Hannes, nem mennél be a városba? Hozhatnál 15 deka vajat.

PINNEBERG Vajat?

ANGYALKA Igen... hiszen ma kaptad meg a segélyt... de abba a szép nagy boltba menj a Königstrassén, náluk lehet kapni a legjobb vajat. Megtennéd?

PINNEBERG

Hát persze. Már megyek is. Nemsokára itt leszek. *(kimegy)*

(Sötétedik. Angyalka abbahagyja a varrást, feláll, megnézi a gyereket. A bölcső mellett áll, amikor egy autó motorjának hangja hallatszik be, majd nemsokára kopogtatnak.)

2. jelenet

JACKMANN

(bejön) Jó estét!

ANGYALKA

(örül) Maga az, Jackmann? Jöjjön be! Rég láttuk már magát.

JACKMANN

Nem könnyű megtalálni magukat idekint, a sofőr már többször is vissza akart fordulni. De végül mégiscsak sikerült, amint látja. *(körülnéz)* Szóval most itt laknak!

ANGYALKA

(szabadkozva) Jelenleg teljesen lehetetlen munkát találni!

JACKMANN

Ne is folytassa, tudok mindenről!

ANGYALKA

És maga hol bujkált ennyi ideig?

JACKMANN

Gondolt rám ez alatt az idő alatt?

ANGYALKA

Persze, hogy gondoltam. Hannes is meg én is.

JACKMANN

Hosszú úton jártam... Látom, megvan a gyerek! A baj nem jár egyedül! Fiú lett?

ANGYALKA

(büszkén) Természetesen.

JACKMANN

Majd csak elrendeződnek a dolgok, most, hogy már visszanyertem a mozgásszabadságomat. Nézzenek oda! A kis csibész! *(nézi a gyereket, komolyan és egészen halkan mondja)* Ha engem is egy ilyen várna haza...

ANGYALKA

(szégyenlősen) Máskülönben egészen jól vagyunk. Eljárok varni, van egy-két helyem, és itthonra is jut munkám...

JACKMANN

(határozottan) Erre most már nem lesz szükség! Arról én gondoskodom.

ANGYALKA

(fejét rázva) Eljárok varni, van egy-két helyem, itthonra is jut munkám, Hannes pedig itthon van, megcsinálja a házimunkát és vigyáz a gyerekekre. Nem bánja, hogy ezt kell csinálnia, soha nem panaszkodik miatta... persze tudom, ez nem férfimunka.

JACKMANN

Így volt ez a háború alatt is. Az asszonyoknak kellett eltartani a családot, mi férfiak pedig lövészárkokban kuporogtunk, és ha tudtuk, megöltük egymást. *(halkan)* Emberek vagyunk, mégis újra és újra elkövetjük ugyanazokat az ostobaságokat. Én se vagyok kivétel. Tudom, hogy megint össze fogok állni a maga anyósával.

ANGYALKA

Valószínűleg jól teszi. Okos asszony, és csinos is.

JACKMANN

(szinte gyűlölettel) Ugyan, mit tud maga erről? Nem tud maga semmit az ilyen dolgokról! Nagy hülyeséget csinálók, higgye el nekem! *(csendben áll, és meghatottan nézi a bölcsőben fekvő gyereket.)*

ANGYALKA Nem tudom, hol marad ilyen sokáig Hannes. Nála van az összes pénzünk. Ha majd megjön, maga is látni fogja, hogy az elmúlt nyolc hónap mennyire megviselte Hannest. Ő, aki a legjobb és legbecsületesebb ember az egész világon...

JACKMANN Becsületes, az biztos... és meglátja, ki fog kecmeregni valahogy ebből a helyzetből...

ANGYALKA *(szorongó kétségbeeséssel)* Kikecmereg? Könnyű azt mondani. Ő nem elég erős, és nem elég lelkiismeretlen ehhez. Őt ez tönkreteszi. Tudja, hogy nem az ő hibája, hogy ilyen mélyre süllyedtünk, mégis magát okolja érte. Hát csoda volna, ha az italból akarna magának bátorságot meríteni? Vagy ha be akarná fejezni az egészet?

JACKMANN Pinneberg soha nem tenne ilyet!

ANGYALKA *(hirtelen sírva fakad)* Minden lehetséges.

JACKMANN Nem, Angyalka, nem... Ne sírjon, magának nem szabad sírnia.

ANGYALKA Maga meg most inkább menjen haza.

JACKMANN Vessek magának kártyát? Idenézzen. A sorsa egészen másképp fog alakulni, mint gondolja. Mostanában nem vet fel a pénz, de egy százast azért itt tudnék hagyni... természetesen kölcsönbe!

ANGYALKA Ez kedves magától, Jackmann, ez nem segít rajtunk. Hannesnek az önbizalmát kellene visszanyernie.

JACKMANN Talán megpróbálhatnék megint valami munkát szerezni neki.

ANGYALKA *(fejét rázza)* Ez is nagyon kedves magától, de csak akkor, ha nem kell hozzá hazudni vagy csalni.

JACKMANN *(kesernyésen nevet)* Annyira mindenható azért nem vagyok, hogy ügyeskedés nélkül is tudjak munkát szerezni. Ma reggel hatkor szabadultam. Egy évet ültem, mert hazudtam és csaltam, ahogy maga mondja. És ráadásul Hannes anyja jelentett fel. Eszeveszetten féltékeny és olyankor nem beszámítható. Egyébként ő maga is lebukott. Egy hónapot kapott.

ANGYALKA *(csodálkozva)* És most kezdik előlről?

JACKMANN Valószínűleg. Nekem ez voltaképpen nagyon megfelel. A maga anyósa kapzsi és önző asszony, de így legalább nem kell rosszabbnak éreznem magam mellette... Az élet csodálatos. Legalábbis működik benne valami-féle logika. Mindenki megtalálja a magához illő párját. Maga megtalálta a férjét, én a maga anyósát. Ő pont az, akit én megérdemlek... persze vannak pillanatok, amikor az ember fejében megfordul a gondolat, hogy mi lett volna, ha... Ha másképp osztották volna le a lapokat!

ANGYALKA *(barátságosan, de kivonva magát a játékból)* Na, hát akkor Isten vele, Jackmann, remélem rendbe jönnek a dolgai.

JACKMANN *(megfogja Angyalka kezét, megcsókolja, és nem engedi el)* Isten vele, és magának is minden jót kívánok, Angyalka! *(halkan és tétován)* Mert azt ugye soha nem tudná elképzelni, hogy mi ketten...? Úgy értem, bennem megvolna a hajlandóság, és talán maga is belefáradt már ebbe az egészbe...?

ANGYALKA Nem, Jackmann, nem fáradtam bele. Hannes és én összetartozunk, és tulajdonképpen semmi más nem számít, csak ez!

JACKMANN *(elengedi Angyalka kezét)* Igaza van. Magának mindig igaza van! Isten vele, és adja át üdvözlőmet Hannesnek... Amíg ültem, egész évben csak arra vágytam, hogy lássalak... ezért jöttem. Isten vele. *(elmegy)*

3. jelenet

ANGYALKA Hannes, mi történt?

PINNEBERG *(fenyegető hangon, vad, felkavart lélekkel)* Ki volt itt nálad?

ANGYALKA Eressz el, Hannes!

PINNEBERG *(nem ereszt el Angyalka karját)* Ki volt itt nálad?

ANGYALKA Szívesen megmondom... Jackmann volt itt.

PINNEBERG Aha, szóval ő volt az!

ANGYALKA Látni akart minket, ennyi az egész.

PINNEBERG Szerelmes vagy Jackmannba, tudom!

ANGYALKA Hogy mondhatasz ekkora ostobaságot?

PINNEBERG Anyám figyelmeztetett rá, még annak idején...

ANGYALKA Csak azért mondta, mert féltékeny volt.

PINNEBERG Mert Jackmann szerelmes volt beléd! Vagy talán erről sem tudsz?

ANGYALKA Igen, ez talán igaz.

PINNEBERG És idejön, amikor nem vagyok itthon!

ANGYALKA Én nem tudtam, hogy ide fog jönni!

PINNEBERG Pénzt adott neked?

ANGYALKA Nem.

PINNEBERG Hazudsz.

ANGYALKA Felajánlotta, hogy ad pénzt...

PINNEBERG Miért?

ANGYALKA *(kis szünet után)* Valószínűleg azért, mert szerelmes belém. De nem fogadtam el.

PINNEBERG De annak idején, azt a kétszáz márkát elfogadtad, pedig én nem akartam!

ANGYALKA Akkor még nem tudtam, hogy miről van szó...

PINNEBERG Na ne mondd! Annak idején messze nem voltunk annyira szegények, mint most, te meg most mégsem fogadsz el semmit...?

ANGYALKA Tényleg nem hiszel nekem?

PINNEBERG Nem! *(szinte eldobja magától Angyalka kezét, és elkeseredett dühvel fakad ki belőle:)* Már nem szeretsz! Nem bírod elviselni ezt a szegénységet, nem tudsz becsülni egy olyan embert, aki nem keres semmit! Szánalmas, mihaszna, semmirekellő ember lett belőlem, és most keresel valakit, akitől megkaphatsz mindent, amit egy férjnek meg kell adnia a feleségének!

ANGYALKA De Hannes... még soha nem beszéltél így!

PINNEBERG Ez az, erről van szó! Más ember vagyok, nem az, akihez valamikor feleségül mentél. Semmit nem érek, csak arra vagyok jó, hogy rám taposanak, csordába tereljenek, megnyúzzanak! Ez az igazság, ez vagyok én, és miért éppen te gondolnál mást? Miért éppen te tudnál becsülni engem? *(hirtelen leroskad a székre, rádől az asztalra, és szívbemarkolóan zokogni kezd)*

ANGYALKA *(kétségbeesetten odamegy hozzá)* Hannes, szeretlek, ezt te is tudod.

PINNEBERG Az nem lehet! Én már nem jelentek semmit senkinek. Miért éppen neked jelentenék valamit? Ezt mondd meg nekem! *(szinte könyörögve)* Mondd meg nekem!!!

ANGYALKA Szerencsére erre könnyen felelhetek, Hannes: ez a kis lurkó itt a miénk, a mi kettőnké! *(Pinneberg ismét visszajevi a fejét, és sír, mint egy gyerek)* De hát mi történt, Hannes? Kedvesem!

PINNEBERG *(lassan visszanyeri önuralmát, és halkan mondja)* Csak annyi, hogy... Annál az üzletnél... valami zavargás volt az utcán... köveket hajigáltak, betörték néhány kirakatot, és a környék tele volt rendőrrel... Be akartam menni, hogy megvegyem a tizenöt deka vaját... de arra jött egy rendőr... egy nagy, behemót alak... és azt hitte... és láttam, hogy az utcán a többi ember is azt hiszi... hogy én is közéjük tartozom... akik dobáltak.

ANGYALKA De te nem tartozol közéjük!

PINNEBERG *(kifakad, szomorúan és haraggal)* De most úgy nézek ki, mint azok! Megláttam a tükörképemet a kirakatban, és rögtön megértettem, hogy tulajdonképpen igazuk van. Már nincs jogom ott álldogálni az elegáns üzlet kirakata előtt. A rendőrnek van igaza, amikor rám förmed, és azt mondja. „Kotródj innen! Szedd a lábad!”

ANGYALKA *(elkeseredve)* Ez csak azért van, mert levette a gallért meg a nyakkendőt. Nem lett volna szabad!

PINNEBERG A rendőrnek volt igaza. Régebben én is azt hittem volna, ha meglátok valakit az utcán, aki úgy néz ki, mint most én! És akkor elszaladtam. Szaladtam olyan gyorsan, ahogy csak bírtam. Azelőtt nem engedte volna az önbecsülésem, de most úgy futottam, mint még soha.

ANGYALKA Hannes, drága kicsi Hannes, ne sírj, mert akkor én nem bírok élni. *(leül Pinneberg mellé)*

PINNEBERG Mindennek vége.

ANGYALKA Nem. Nincs vége. Ez csak átmenet, most már nemsokára jobb idők jönnek.

PINNEBERG Aki szegény, annak nincs mit várnia.

ANGYALKA De mi nem vagyunk szegények, Hannes!! Jackmann a szegény.

PINNEBERG Eh, neki mindig tele a zsebe pénzzel!

ANGYALKA Ez igaz... de ő mégis téged irigyel!

PINNEBERG Engem?

ANGYALKA Igen, és engem is.

PINNEBERG De miért?

ANGYALKA Azért, mert ketten vagyunk. A világon szinte minden ember magányos. Senki nincs, aki igazán szeretné őket, és ők sem szeretnek igazán senkit. Ők az igazi szegények.

PINNEBERG Angyalkám, te olyan édes vagy, olyan drága vagy!

ANGYALKA Megtennél nekem egy nagy szívességet?

PINNEBERG *(lelkesen)* Mindent megteszek neked! *(újra erőt vesz rajta a levertség)* Már amennyire képes vagyok.

ANGYALKA Vedd fel a gallért meg a nyakkendőt!

PINNEBERG Mi értelme van annak?

ANGYALKA Örömet szerzel nekem vele.

PINNEBERG Ez már nem is nyakkendő, csak egy darab rongy.

ANGYALKA A nyakkendő az nyakkendő!

PINNEBERG Ha ez neked jó! *(felteszi a gallért és a nyakkendőt)*

ANGYALKA *(sugárzó arccal összecsapja tenyerét)* Ó, Hannes, nem is tudod, mennyire más vagy így! Nézd meg magad ebben a tükörben! *(átnyújt neki egy olcsó kis tükröt; Pinneberg belenéz)* Más ember vagy így!

PINNEBERG Hát igen, van valami a gallérban és a nyakkendőben...

ANGYALKA Látod, te most is az vagy, aki mindig is voltál!

Vége